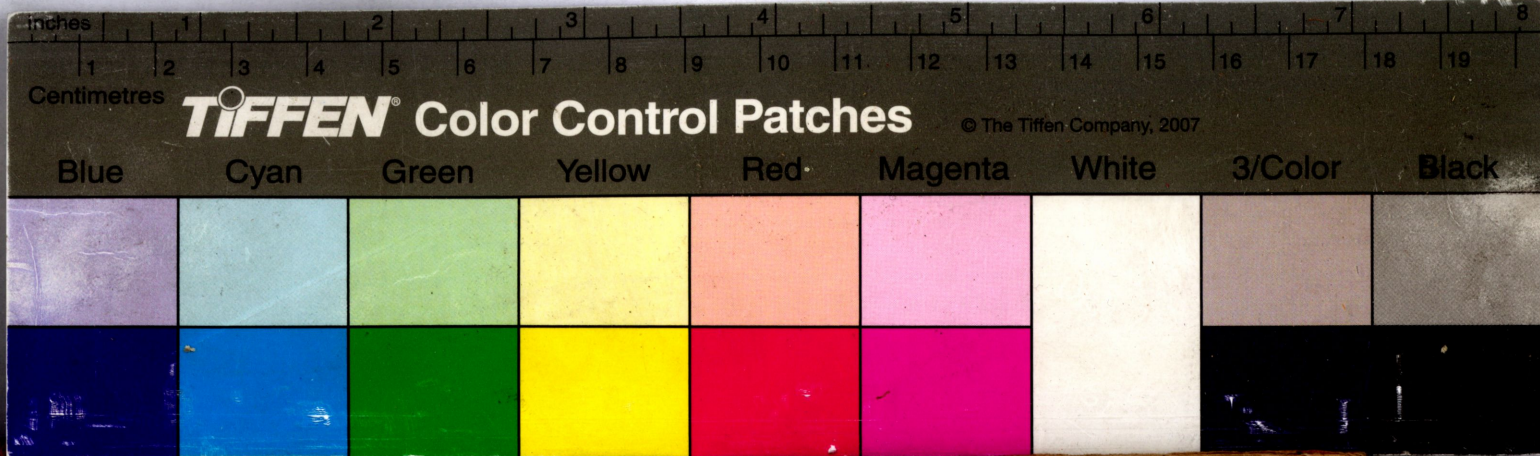

R.M. 8v. 318.

ACADEMIA (3.) 318
ONYV TÁRA
A' MI-ATYANKAL VA-
LO ELES ALLATTA-
TIK, ES MEG-OLTALMAZ-
TATIK

A' mostani újítoknak ellen-vetesk ellen.

UGyan azon tisztáralan lélek,
melly amaz ő tőle el-foglaltatott
embert néha a tűzben neha pe-
dig a vízben veti vala; igyekezie min-
ket-is mostan vonni edgyic babona-
ságbol másíkba. A' Romai Ecclesia
minden ő anétatos bõlgálattyában bõr-
gálmatozó meg-tartya A' MI-ATYANK-
NAK &c. bűntelenül valo elő hozását,
egy vélekedven, mint-ha a bók, avagy
ez imádlágnak ottan ottan elől valo
hozásának bizonyos báma, valami tit-
kos erőt hozna ő magával.

Sokan e' máj nap tellyeséggel más
ellenkező babonáságban estenek, el-
távoz-

A' MI-ATYANKAL VA-
LO ELES ALLATTA-
TIK, ES MEG-OLTALMAZ-
TATIK

A' mostani újsítoknak ellen-vetesk ellen.

UGyan azon tisztátalan lélek,
melly amaz őtöle el-foglaltatott
embert néha à tűzben neha pe-
dig à vízben veti vala; igyekezie min-
ket-is mostan vonni edgyic babona-
ságbol másikba. A' Romai Ecclesia
minden ő anétatos szolgáltyában bor-
galmatosító meg-tartya A' MI-ATYANK-
NAK &c. bűntelenül való elő hozását,
egy vélekedven, mint-ha à főök, avagy
ez imádlágnak ottan ottan elől való
hozásának bizonyos sáma, valami tit-
kos erőt hozna ő magával.

Sokan e' mái nap tellyeséggel más
ellenkező babonaságban estenek, el-
távoz-

távoztatván ez imádságnak bava
mint valami veszedelmes kö-bálat
vagy botrankoztato követ:

Némellyek, à kik ez imádsággal v
ló elést bintén halálban kárhoztatni n
merik-is, mégis mindazáltal e'nek rend
berint való el-mondását kétségbe hoz
zák; inkább kívánván ezt csak el-halga
ni; Vgy-hogy láttassék ez Istenes imá
ság b'ám ki-vetének lenni à közönséges
Gyülekezetből, és ház-népek s-csele
dek közzül, kik között b'okott vala zen
gedezni: Ezà gyertya, (melly à vég
re vala tétetttven à gyertya-tartóban,
hogy mind az egész házbélieknek vilá
gosságot adna,) imé majd à véka ala
kezd burittatni. Ha pedig Eretmeket
avagy Hitetlenek vólnának azok, à kik
e' Sz. Könyörgést meg-merik tiltani,
avagy telyességgel el-hadni; kárhoztat
hatnók őket à Christus J'usushoz való
betstelenséggel és meg-úrálással: D

mive

minivel ollyak cselekezik ezt, à kik e-
gyéb-aránt kerebtyéni nevet viselnek,
annál b'örnyűb; és csuda hogi ezen az
új-jétáson senki meg nem indul, noha ez
illy rút irtóztató dolog.

Hogy azért à dolgot voltaképpen
meg-láthassuk, Mi nem ragazkodunk
ugyan bintén annyéra ez imádságnak
b'örüihez, mint-ha kárhoztatnánk e-
gyéb könyörgésnek formáját; avagy
mint-ha nem javallanánk más b'ókból
álló Könyörgéseket; hanem, élhet-
nek az emberek más Könyörgések-
kel-is, azonba ezt sem kell el-hadni.
Nagy bátorság és nagy méréség is
ki-törölni emlekezetit az illyen Kö-
nyörgésnek, à mellyel mind ez ideig
éltének az Isten Anya'entegyházaban
lévő hivek, mind à régiek s-mind à mo-
staniak az egész kerebtyéniségben: a'
melly tanittatott és adattatott ama'
nagy és örökké való Közben-járónak

A3

böltse-

böltsefége által, à ki bé-mutattya à mi könyörgésünket Istennek, és à ki tőkellelessen érti és tudgya az ó Atyának akarattya. Es à melly olly közönséges, melly tellyesebb mind azoknál, valamelyek az emberektől szerzethetnek, ugy-mint: ki bé-foglal magában minden szabados kívánságokat, à minéműveket meg-gondolhatunk. A' melly, summája, veleje és igazgatója minden egváb Könyörgéseknek. Es olly, melly az ó csudalatos rövidiégében nagy böléges és külömb-külömb fele dolgokat foglal-bé, (mint-ha à tevét bujtatná által à tőfokon.) Olly továbbá, à melly több historiákat és titkos dolgokat foglal-bé magában, hogy sem mint bókát. Egy bókával, Olly Könyörgés ez, à melly leg rendesebb, leg hathatóbb bókából álló, és Istenebb mind azok közöt, à mellyeket ember formálhatna: Mert ennek à Könyörgésnek mind ére-

bei

bei csúdalatos bép rédel vadnak egybefoglaltatva: Es mindenik azok közöt tőkélletes mértékben és egyenlőségben vagyon; tellyes lévén mindenik világoskodófáklyával, ugy-hogy edgyik réb à másikat világosítsa: Es edgyik kéres nézzen à másikra. Még-is vallyák ezt magok-isezek az emberek, hogy sem à földön lévő emberektől, sem az égben lévő minden Angyaloktul-is ehez hatoló Könyörgés nem formálthatnék. Hát mit bontogattyaok jó újjétó Vraim à régi határt, mellyet a' Christus szerzett, és à mellyel éltenek à ti eleitek-is? E' végre szerzette-é vallyon à Christus ezt à Könyörgést, hogy mi ezzel tellyeséggel né éllyünk? Ellenkezik ezzel az, à mit ő mond minékünk, *Jgy könyörögjete, Mi-Atyánk ki vagy &c.*

De erre meg-felelnek az újjétók, s azt mondgyák: Parantsollya ugyan à

A 4

Christus

Christus hogy így imádkozzunk, de az annyit tében mint-ha azt mondaná, így KönyörögjeteK, azaz; ezen értelemmel, de nem ezen szókkal.

Felelet: Am légyen úgy ez: De ugyan Idvezitőnk azt mondgya Sz. Luk. XI. v. 2. Mikoron Könyörögtek, ezt mondgyátok, *Mi-Atyánk*, &c. meg tiltya-é hát hogy azon igékkel ne Könyörögjünk? Avagy, mivel ő minket itt arra tanit, hogy ezt mondgyuk, *Mi-Atyánk*, ki-hozhattyuk-é ebből hogy minékünk nem kell mondanuk? Nem, Nem-is lehet itt semmi hána annak a fogásnak a mikor azt mondgyák; Hogy ha ez, parantsolatképpen mondatott volna Idvezitőnkül, tehát mindenkor tsak ezt kellene mondanunk, és soha más Könyörgéssel nem kellene élnünk?

Felelet: Eztsak annyit tében, mint-ha valaki az mondaná, Nem parantsolatott

tatott az, hogy az Istennek Könyörögjünk, Mert azt mondgya az Apostol, hogy Bűntelen Könyörögjünk 1. Thef. 5. v. 17. mint-ha soha semmit egyebet a könyörgésnél cselekednünk nem kellene. De ám bar tegyük-fel hogy ez nem parantsolat, és hogy nem-is hadta Idvezitőnk hogy e' Könyörgést mindenkor el-mondgyuk, de azért azt sem tiltotta-meg, hogy ezt gyakorta ne mondgyuk, annál inkább hogy soha ne mondgyuk.

Semmire kellő ellen-vetés ez-is, mikor azt mondgyák: Elég az, ha ebben a Könyörgésben lévő értelmét Idvezitőnknek ki-fejezzük, bátor az ő Bavait ne mondgyuk-is?

Felelet: Hogy mi ki-fejezzük a Christus értelmét, e' végre el-kell-é titkolnunk az ő Bavait; avagy, hogy hogy fejezhettyük mi ki a Christus értelmét jobban, mint az ő tulajdon Bavaí által?

Mit mondhatnak ha t az újjétók e' Könyörgéssel való élésnek közönfégefége ellen.

{ Nem szabados?
Bizonnyára, avagy hogy { Nem búkféges?
{ Nem hasznos?

Lássuk mindezeket rendet.

1. Nem szabados-e azért mondani e' Könyörgést?

Felelet: Ezt nem mondhatni, mert így olvasni is nem volna szabad: Vagyon pedig két Szent Írásbéli hely, a' mellyekben e' Könyörgést megtalálhatni, edgyik *Matth. 6.* másik *Luc. 11.*

Nem-is segeélhet tellyefféggel senkit az, hogy e' Könyörgéssel gyakorta sokan nem jól élnek. Ezzel az okkal tilták-meg a mi ellenkezőink a Sz. Írást a kősségtől, s-hát ha ő maga a Sátán mondaná ezeket az igéket, avagy, ha a búvős-bájos élne a Sőtárok vagy az Evangeliomoknak savaival, kellene-e miné-

minékünk erre nézve meg-tartóztatnunk magunkat ezeknek mondatai? ha nem szabados ezeket babonasagból mondani, tehát Istenesen és kegyessen mondani sem szabad-e? ha szabad élni a mi magunk savaival a Könyörgésbē, tilalmas-e tehát élni a Chríttus savaival, a mellyek igazgatói a mi savaainak?

No hát szabados ezt mondani. De, azt mondgyak:

2. Nem búkféges. *Felelet:* Engedgyük-meg bár, hogy semiképpen nem búkféges el-mondani e' Könyörgést, búkféges-e tehát el-hadni? ha ennek el-mondása vagy pedig el-hagyása a mi szabadságunkban áll, kell-e tehát minékünk ez által a szabadság által különözést bé-hoznunk az Anyaszentegyházban? búkféges-e újjitásra igyekeznünk? illik-e a közönféges jó rend-tartást rontanunk, és az emberek lelkek-ilméretiben

tiben akadályt berzenünk? De ennek felette, vannak gráditsai a dolgokkal való szabados élésnek, s intén úgy, mint azokkal való sükféges élésnek-is. Mer-néd-é mondani, hogy e' Könyörgéssel való élés, vagy pedig ennek el-hagyása, s intén olyan szabados, mint né-melley étkeknek nemeivel való élés, vagy azoktul való meg-tártóztatás? Kétség-nélkül a melly dolgok lelki-ép-űletre való, nintsenek azok a mi szabadságunkban, hogy azokkal éllyünk vagy ne éllyünk: avagy mered-é azt mondani hogy a Christus sava nem épűletre való? Tudom hogy ezt nem merik mondani vilagossan az újjetok, de mindazonáltal ugyan ez az ő értelmek: Mert azt állattják, hogy —

3. Nem hasznos ennek a Könyörgésnek el-mondása: *Felelet*: Szintén ez a dolognak csomója, s az egész *disputatio* és vetélkedés-is mind erre néz. Mi-ért

ért nem hasznos azért mondani e' Könyörgést azokkal az igékkel, a mellyekkel ezt a Christus berzette és tanította? Micsoda nagy képtelenlégek sármaznak ennek el-mondásából? avagy micsoda fogyatkozása az Isten dicsóségének? micsoda akadályja az emberek lelke-idvességének? micsoda romlása az Isten Anyaszentegyházának épűletinek?

Ezekre a's újjetok ilyen fogásokat hoznak elő:

1. Mert (azt mondgyác) nem kell minékűnc a sókhoz köttetűnc.
 2. Mert igen félő, hogy e' Könyörgésnek savaainac illy gyakorta való el-mondásával, ezzel balványozóképpen ne éllyűnc, varáslásra ne forditsuc.
 3. Mert a figyelmeletesség mellyel vi-gyazunc e' Könyörgésnek bötűire, meg-rekesti bennűnc a búzgóságot, és más felé fordittya a gondolatokat.
4. Mert

4. Mert e' Könyörgésnek illy gyakorta való el-mondása, semmi nem egyéb hanem ugyan azon dolognac ottan ottan haszontalanul való elő hozása, mellyet ő maga-is Idvezítőnc kárhoztat.

5. Mert ebben a Könyörgésben nintsene elégedendő-képpen ki-fejezve minden kíváltképpen való Szükségéinc, a minéművek et ki-kell fejeznunc.

6. Mert ez, különböző igékkel irrattatott-meg a két Evangélistác által, hogy ezzel is meg-mutásác, hogy minékunc ne kellyen vigyáznunc a bókra, a mellyekből e' Könyörgés áll.

7. Mert ő magok is az Apostoloc soha ezt nem mondtác.

8. Mert sokan ezt külömben nem mondhattyác hanem a magoc kárhoztatyára, holott ez, mindeneket arra kötelez, hogy az ő bünöknek bocsánattyat illy ockal kérjéc Istentől, tudni-
illic

illic hogy ha ők-is meg-bocsátanac az ő ellenfégeknek.

9. Mert ez nem-is illendő minden emberhez, avagy csak ahoz, a ki halálán vagyon, holott nintsen az olyan-nac nagy bűklége arra, hogy Kérje a mindennapi kenyeret &c.

10. Mert a Christus nem azért adta ezt minékunc, hogy állandó könyörgésnek formája lenne magában, hanem csak hogy lenne mint egy példája és regulája a mi Könyörgésünknek.

11. Mert e' Könyörgésnek valósága bé-foglaltatic más könyörgésekben-is, noha különböző bökcal.

Mind ezekre való köszönséges felelet.

En mind ezekre egy köszönséges feleletet téséc, melly, nagyobb rébet az újjetók ellen-vetésinek fenekestül fogva fel-forgattya. Ezec azért az atyác nem tagadhattyác (ugy-mint igen nyilván való dolgot) hogy az Isten né-
ha az

ha az emberec eleibe könyörgések nec
 és egyéb lité Anyaszentegyhazabā való
 szokott cselekedetek nec külömb kü-
 lömb féle formáit né irt volna, e' végre,
 hog' azokat az emberec igénként mon-
 danac. Illyen vala amaz áldásnac
 formája, mellyet közönséges-képpen a
 Papoc szoktac vala mondani a népre ú-
 gyan azon igéckel, a mint meg olval-
 hatni, *Num. 6. v. 24. 26.* Illyen vala
 ama' hálá-adásnac formája-is, mellyet
 Isten az ő népének eleibe irt vala a föl-
 di gyümölsők nec első sengéjének meg
 áldoztatásában. *Deut. 26.* Illyen vala
 ama' tudomány-tétel nec és Könyör-
 gésnek-is formája, melly főrol főra i-
 rattatott vala azoc eleibe, a kic minden
 harmadic estendőben az ő tizedgyek-
 nec tizedét meg-adgyác vala, *v. 13.*
 Illyen Könyörgés nec formája vala,
 mellyel a Moses közönséges-képpen
 él vala, mind mikor az Isten frigy ladá-
 ja meg-

ja meg-indittatic vala, mind pedig mi-
 kor az meg-áll vala, *Num. 10. v. 36. 37.*
 Illyen Könyörgés nec vag' hálá-adá-
 nac formája vólt az-is, mellyet napon-
 ként a gyülekezetben éneklettenec;
 Vgyan-is a Sóltároc nagyob rébre val-
 lyon nem Könyörgés nec és hálá-adá-
 sok-é? Es nemde nem éneklették-é a-
 zokat közönséges szokás berint? Nem
 bőllok arról, hogy minden éneklők nec
 serege nyilvánóságoffan bizonyos Sól-
 tárokhöz vólt köttetvén, mint valami
 szabott rendelt dologhoz, a mint meg-
 tetšic ez azoknac elől-járó nevezet-
 tyekből, titulusokból. A' 92-dik Sóltár
 énekeltetett mindé főmbaton, a mint
 annac eleiből meg-tetšic. Gondold-
 meg itt, miért iratta vólna Isten a Kő-
 nyörgéseket bizonyos formábā és ver-
 sekben, ha nem akarta vólna hogy azo-
 kat főrol főra mondanók? Mert tud-
 ni való dolog az, hogy igen nehéz el-
 B val-

változtatni az olyan sókat, à mellyec mesterféggel versben foglaltattanak. Ennek-felette, vadnak külömb külömb Sóltarok, mellyekbē akarja Isten hogy meg-tartsuk még az A-b-cének betőit-is. A' 25-dik Soltár, melly merő Kőnyörgés, és valóságára nézve igen közel jár az Vrtol adatott Kőnyörgéshez, többire majd minden verseit à Sido a-b-cének rendi berint kezdi-el. A' 34-dik, 111-dik, 112-dik és 119-dik hasonlóképpen vadnac; Sőt az útolzó ugyan à Sido a-b-cének 22. bötűi berint vagyó el-ostva, mindenic bötű alatt nyólcz nyólcz verset lévén. Minden ember meg-vallya azt, hogy az Isten az ilyen rend által akarja könnyebiteni, és segélni az embernek elméjét, e' végre, hogy à leg feledékenb ember-is nagy könnyen meg-tarthatná à Sz. verseknek savait, kiknek az ó kezdetek vadnac rendeltetve az a-b-cének formájára.

ra. Mint hogy azért az Isten ezeket illy igénként és pontonként akarta mondatni, el-kell-é tehát hadnunk és mulatnunk ezeknek savait? Azt-is mondhatnám, hogy vadnac olly Soltároc (mint à 118-dik és 134-dik,) à mellyec à nép és Papoc közt egy-mással való beszélgetést fejezic-ki, e' pedig az egy-mással való beszélés külömben nem lehet, hanem abban lévő sóknac forgalmatos meg-tartása által. De ennek-felette, az Vr házának meg-újjétásakor, mellyet amaz jó Király Ezechiás cselekedett vala, meg-parantsoltatot vala à Levitáknac, hogy dicsírnéc az Vrat à Davidnac és Asáphnac dicséretivel, melly annyit tében, mint énekelní és mondani à Soltároknac tulajdon savait. 2. Chron. 29. v. 30. Az-is nyilván való dolog, hogy à Hufvét innepének meg-illésében bizonyos formájú ének volt, mellyel mindenkor éltene abban

à pompás Ceremoniában. Sőt ő maga-is Idvezitőnc ezen ő cselekedet-nec végén mikor késétené magát à há-lálra , egy csepyére sem néheztelte ezt mondani, hanem inkább akarta, hog' ő véle edgyütt mondgyác az ő tanitvá-nyi-is, *Matth. 26. v. 30.*

Ha à mostani újjétó atyafiác, (à kic-kárhoztattyác ma e' Christustól tanult Kőnyörgéssel való élést) éltene volna azokban à napokban, kétség-nélkül az Istennek bőltsétségét meg-itéltéc vol-na, hogy Kőnyörgéseknek bizonyos formáit irt az emberek eleiben, és hog' à gyülekezetet azoknac igénként való mondására kötelezte: Mert à melly o-kockal ók e' Kőnyörgéssel való élés el-len csatáznac, à melly illetlenlégeket ebben találnc, à melly faladó útakon e' mellől el-mennec, és ennec el-mon-dását kerúlic; mind azokkal élhetni azoknac à Kőnyörgéseknek , áldások-nac,

nac, és hálá-adafnac formáji ellen-is, à mellyet ő maga az Isten írott az ő né-pe eleiben. Vgyan-is, nem mondhat-ta volna-é valaki, hogy nem kell senki-nec magát kötelezni ezeknek à formák-nac szavaihoz, Es, hogy elég ha valaki azon értelemmel áll ? hogy à léleknek búzgóságát nem kell meg-határozni ? hogy az ilyen formác ugyan azon do-lognac ottan ottan hasontalanul való elő hozása ? továbbá, hogy az ilyen bókot állandó formáju Kőnyörgetek nem fejezic mind azokat-ki, à mellye-ket mondani kellene; ennek-felette, hogy félő, hogy ezec végtére varáslá-s-ra ne fordittassanac, &c. &c. Csudá-latos dolog, hogy soha az Isten ezeket az illetlenlégeket jó eleve által nem látta vólt!

En csudáalom hogy ezec az emberek el nem töröltéc à Soltároknac rend-berint való éneklésit-is; Mert, ha az ő

B;

agyasko-

agyaskodásoc és fundamentomjoc igaz és valamire való volna, bintén ugy nem illendő volna azokat mondani, mint à Mi-Atyánkat: Ha senkinec nõ kell magát e' Kőnyörgésnec savaihoz kötelezni, miért kellene à Soltároknac savaihoz? ha nem kell meg-határozni (meg-fojtani) à léleknek búz-góságát, inkább meg-határozzatik-e e' Kőnyörgésnec savai által, hogy nem mint à Soltároknac savai által? ha e' Kőnyörgésnec savai el-fordéttyc à Kőnyörgő embernek gondolatit, hát à Soltároknac éneklési nem ragadgyak álmeledésre ugyan azonokat? ha nem kell el-mondani e' Kőnyörgést, ha ez nem fejez-ki minden alkalmatossá-gokat, ha félsz, hogy ezzel bálván yozó-júl ne éllyenec; nem mondhattya-e valaki ugyan ezeket akar mellyic Soltár felől-is? Sõt inkább mōdhattya: Mert mi foc Soltárokat éneklunc, à mellyec

mi

mi reánc nem annyéra tartoznac, a-vagy, à mellyekben nintsen minékunc annyi rébunc mint à Mi-Atyánkban; holott mi azokban olly Kőnyörgéseket mondunc, à mellyek egyeneffen à Sídók gyülekezetit illetik, olly alkalmatosságockal, mellyec már el-multanac, és à mellyec soha mi rajtunc nem esnec, mert mi azokban találunc alázatosfan való kéréseket, átkozódásokat, tanátskozáfokat, panaşolkodátokat, à mellyec Istenelec voltac ugyan à Dávidnac sáájában, à miénkben pedig ollyanoc lehetnének-e vagy nem? arrol inkább vetélkedhetnének hogy sem à Mi-Atyánc felől. Miért háborittya hát inkább-fel à mi gyomrainkat e' Kőnyörgés, hogy sem mint à mellyec à Soltároknac vadnac? hozzá adván ezt-is, hogy à Soltároc, à mint mi azokat mostan énekellyuc, er heri serenység által való mesterséges sókból állanac;

B 4

Sõt

Sőt se à Sidó és Görög, se pedig à Deák Bibliáknac rend-berint való savaival ezekben sőt helyen meg nem tartatnac, à mint könyű ezt meg-látni, bár csak az első Soltárban tekintsünk-bé, ott à Sidóbã ilyen rendel talallyuc à s'ókat: *Ashre hajusch asher lo halach baatzath reshahim, uvvedberech chattajim lo amad, uvemoschaf lezim lo jaschaf*: Görögül így: Μακάριος ἀνὴρ ὁς ἐκ' ἐπορεύθη ἐν βελῆ, ἀρεῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἀμαρτωλῶν ἐκ' ἔση, καὶ ἐπὶ καθέδρα λοιμῶν ἐκ' ἐκαθίσεν. Deákul: *Beatus vir ille, qui non ambulat in consilio malorum, & in via peccatorum non stat, & in sede derisorum non sedet.* Imár ha mind à Frãcia, s-mind à mi magyar nótánkra formáltatott első Soltárt meg-gondollyuc, bizonyos dolog, hogy à Magyar nóta berint s'okkal illendőbben vagyonez, hogy sem à Franciai nótán; mellyet így mutatok-meg. 1. Mert à mi nótánkon, leg elöl tétetic az à mi à Sidóban Görögben és Deákban (sőt még à dolognac természetü berint-is) elöl vagygon,

gyon, példánac-ok: Boldog az olyan ember az Istenben, ki gonoszkodnac nem ment tanácsokban &c. Itt úgy tetűic nekem hogy *primo loco ponitur Subiectum, quod deinde suis ornatur adjunctis & effectis.* à Franciai nótán pedig, ugyan ezen Soltárban leg utól tétetic az, à mi à dolognac volta-berint-is első, s-à Sidóban, Görögben és Deákban-is leg elöl tétetic: péld. ok: A' ki nem jár hitlenec tanátsán, és meg nem áll à bűndöc után, à csufolóknac nem ül ő s'ékekben, de gyönyörködic az Vr törvényében, &c. utól mondgya ostan nagy későre-ki, hogy, az illy ember nagy boldog bizonyyal. 2. A' mi s'egény Magyar nótánkra úgy alkalmaztatott ez, hogy több az első versben ne légyen, hanem csak à mi à Sidó és Görög berint az első versben bé-foglaltatic; à Frãciai nóta pedig itt is killyeb érr, az első versbé foglalván-

bé à másodíc versnek-is hason felét. 3. Sockal sebb *paraphrasissal*, világosb értelemmel vadnac ezec à mi nótánkon, hog' sem à Franciain, à mint bizonyság erre minden gyülekezetnec edgyező **voxa**. Effélét többet-is könnyen igaz eleget találhatna ember, ha csak vešekedni akarna. távol légyen mindazáltal hogy én ezeket à Franciain nótáknac ocsárlására írnam, bizony elmém-ben sem ótlót az, noha à nota ugyan csak nóta; hanem csak azt akaró megmutatni, hogy à Franciain nótákra formáltatott Soltárokban-is elég *humana mixtura* vagyon; nem tudom hát mire nézve kellene nagyobb áhétozással énekelni ugyan azon Soltárt à Franciain nótára, hogy sem magunkéra, holott nem a' nóta ad itt valóságot à dolognac, hanem inkább à nóta függ à dologtul. Olly forgalmatos némellyikunc à Franciain nótác berint à Soltároknac ebéd

ebéd, és vacsora után való éneklésébé, azonban à mi nyavalyás nótánkra hog' avagy csak edgyet valaha el-mondgy ő cselédgyével nagy kérelemmel sem kérhetnéd reá, mint ha azon à nótán à Soltár nem Soltár vólna. Sőt annál többé kélteffebbec vólnanc még csak ebben-is, ha mindenic Soltárnac magunc adhatnanc nótát, és ne kódulnók csak azt-is másoktul. Bezzeg ebben, (à mint hogy egyébben-is lokban) dicsiretesbec mi nálunknál az Angliaiac, à kik, noha mind az egész más-fel ház Soltárokat à Franciain nótákra bépen meg-fordétottac ugyan, és lokan élnek-is vélec házoknál, à mint hogy magam-is tanítottam-meg némellyeket egy néhányra, à kiket tudtam; de mindazáltal à templomokban és gyülekezetekben ezeckel nem élne, hanem à magoktul berezterett faját nótájokon éneklie mindeniket, à melly nótáknac fáma,

háma, à mint reá vigyázhattam, talám mindenestül fogva-is tizenkettő, vagy ha több-is, de nem fockal. De hogy à dologra visssa térjéc, noha à Sóltárok-nac illy mesterléges nótákra való szabá-sa, jó ésbetsületes munka ugyan, de azért ugyan nem mindenkor és nem mindenütt olly Istenes mint à Mi-Atyánc. Miért vólna hát illetlenb mondani à Christufnac az ő maga savait, hogy sem mint énekelni azokat, à mellyeket az emberec mesterféggel formáltanac? Továbbá mivel hogy à Mi-Atyánc helyében hasznosbnac lát-sic, ha magunktól formálunc Kőnyörgéseket az alkalmatofságóc berint, miért tehát hogy à Sóltároc helyében-is naponként ujjab ujjab énekeket nem berzúnc, hogy énekelnök azokat à gyülekezetekben az alkalmatofságóc berint? à versekben való formálásnac tudatlansága cselekedteti-é velúnc, hogy

hogy à Sóltárok-nac sokott formájokat állhatatos-képpen meg-tartsuk? avagy, ha à Sóltárok-nac igénként való éneklésec à gyülekezetre nézve éppületefsec, miért nem éppületes az Vrtol adatott Kőnyörgés, à melly summája mind azoknac à Kőnyörgéseknec mellyec az Sóltárokban vadnac?

De még többet kell bóllanunc mindezekre az ellen-vetésekre, mellyeket már külön külön meg-kell vizsgálunc.

I. Ellen-vetes.

Azt mondgyác elsőben: Hogy nem kell magunkat à bókhöz köteleznúnc, *A' mes. lib. 4. Cas. Consc. cap. 17. ts. 12.*

Illyen az okoskodás.

A' mi-Atyánkal való élés, avagy an-nac el-mondása, semmi nem egyéb, hanem magunknac bizonyos bókhöz való kötelezése; De nem kell magunkat

kat bizonyos főkhöz köteleznűnc. Azért à Mi-Atyánkat-is nem kell mondanunc.

Felelet.

1. Há ez az ő mondáloc közönfegessen minden meg-külömböztetés nélkül véretic, tehát igen veszedelmes és igen hamis. Mert ha ez igaz volna, nem kellene minékűnc à Bibliát olvasnunc, mivel annac olvasásában à Sz. irasnac saját savaihoz kell magunkat köteleznűnc. Nem-is kellene azt más nyelvre forditanunc; mivel az ilyen fordításban kell magunkat borossan alkalmaztatnunc, à meñyire lehet, az eredendő nyelvenc tulajdon savaihoz. Mert à magyarázat soha nem olly bizonyos, és néha csak egy főnac változása-is az egész értelmet el-változtatya. A' Szent historiában nemde nem kell-é búkiégesképpen meg-tartanunc az helyeknek, és seméllyeknec tulajdon nevezeteket? à törvényben valyon

yon nem vagyunk-é kötelesec arra, hogy annac leg kissebb pontját-is megtartsuc?

2. De lehet kételkedés az ellen-veésben; mert, ha ugy értic, hogy mi nem vagyunc olly formán köteleztetvén e' Könyörgélnec savaihoz, mint-ha nem volna szabad élni más Könyörgéseckel; ebben ő vélec mi-is megdgyezűnc: De, ha ez szabadságnac sine alatt ezt akarjác hogy è Könyörgélnec savaikat minékűnc el-kellyé mutatnunc vagy reckentenűnc, bezzeg ebben ellenkezűnc vélec. Mert, mivel Christus meg-engedi nékűnc hogy álljűnc à mi magunc savaival, kell-é minékűnc el-temetnűnc az ő savaikat? vagy, mivel meg-engedtetic minékűnc hogy à mi savaicnec follyanac, meg kell-é hát rekestenűnc à Sz. Léleknek savaikat? Sőt ellenben, ha à mi savaicnec, mennyivel inkább azok, à mellyeket

ket ő dictált minékünc? távoly légyen
 hogy mi el-idegenedgyünc az Isten bá-
 vaitol, sőt inkább azon kell lennüncc,
 hogy (à mennyire lehet) azokhoz bók-
 junc és azokat magunknac közönsé-
 gefessékké tegyücc. Es adná az Isten
 hogy mindazokban olly tudossácc vól-
 náncc hogy búntelen azoc forognánac
 à mi bájainkban!

II-Elle-vefés.

De ök itt ez aránt nagy veszedem-
 től féltenecc bennünket s-azt mond-
 gyák: Mivel hogy e' Könyörgésnec
 bavait illy nagyra becsüllyücc, félő,
 hogy végtére-is ezzel bálványozokép-
 pen ne éllüncc (bálványt ebből ne csi-
 nályüncc). *A mes. dicto loco.*

Illyen az okoskodás.

Valamelly dolognac nagyra becsül-
 léfé által, méltán félhet ember, hogy
 azzal végtére bálványozó-képpen ne
 élljet.

élljen, tehát azt el kell távoztatni.

De e' Könyörgésnec bavait nagy-
 ra való becsülléfé által, ettül félhet em-
 ber, &c.

Azért e' Könyörgésnec bavait el kell
 távoztatni.

Felelet:

1. Csudálatos, közönséges értelem
 ellen való hihetetlen mondás ez, hogy
 e' Könyörgésnec bavait (mellyec min-
 ket à bálvány-imádásnac el-távoztatá-
 sára tanitnac) még-is gyanuban hozat-
 tatnac, mint-ha à hiveknec azzal gya-
 korta való éléseccel bálványozásra for-
 ditatnánac: holott e' tanét minket
 arra, hogy senkit egyebet segitfégre ne
 híjjunc, hanem csak à mi Atyánkat ki
 à mennyekben vagyon; Es, hogy ne
 tulajdonitsunc senkinecc se hatalmat,
 se országot, se dicsőséget, hanem csak
 egyedül ő nékie. Talám ezec az újjé-
 tőc à másodic parantsolat felől-is ha-

fontló vélekedésben vadnac, hogy annak is gyakorta való mondásával bálványozóc lébűnc? hogy-hogy csinálhatnanc bálványt abból a parantsolatból, melly meg-tiltya a bálványozást? bizony a Romai gyülekezet nem e' parantsolat bavaianac gyakorta való mondása-ért vádoltatic bálványozással, hanem inkább ennek el-hagyása-ért, és a kótségtúl való el-titkolása-ért.

2. De, vallyon nem lehet-é valaki bálványozó a Kereszttségben való bók-nac el-mondása-ért? avagy halgatással kell-é hát el-mulatnunc azokat a bálványozásnac el-távoztatására nézve, nemde nem ugyan azon vesedelem találtatik-é-meg az Vr Vacsorájánac imez bavaiban-is, *Ez az én testem?* a leg nagyob bálvány-imadás, melly világon találtatic, ezeknec a bók-nac robbul való értelmén fundáltatic; meg kell-é hát ezeknek-is mondásatul tel-

lyefség

lyefséggel bűnnűnc; sőt inkább ellenben, nem kell-é ezeket mind annyébor mondanunc, valaményifer az Vr Vacsorájánac berzését elő bámlallyuc? Nagyobbat mondoc: az Istenec tulajdon neve bálványozásra fordittatott a Sidóktul, kic azt mondgyac, hogy csak emlétélé-is az Isten nevénc akar melly nagy csudákat-is meg-cselekedhetic, ugy hogy annac emlétésére az hegyek-is helyekből ki-mennyenec: Ez azért az ő nagy babonáságoc meg-gátolhat-é minket az Isten nevénc emlétésétől? és, kell-é naponként ujjab ujjab nevet adnunc az Istenec, hogy az ő rend berint való neve illy gyakorta emléttetvén végtére bálványozásra ne fordullyon?

3. Továbbá, valamelly vesedelemet ők ebben a Kőnyörgésben találnac, ugyan azont találhatni minden egyéb más Kőnyörgésekben-is: Vgyan-is

C 2

nem

nem bálványoskodhatik-é valaki a főc-
kal vagy formackal ám akar melly új-
jac legyenek-is azoc? nem tudgyuk-é
minémű hajlandó az emberi elme az
ujságoknac imadására? ugyan min-
denestül fogva nem kell-é hát Könyö-
rögni Istenec, hogy minden bálvá-
nyozásfra való alkalmatofságot el-ke-
rüllyünc?

III-di Ellen-vetés.

Ebben az ellen-vetésben azt akar-
jac meg-mutatni, hogy a Christus elle-
ne mond magánac, Mert, így főlnac,
hogy Idvezitőnk kárhoztatta a Kö-
nyörgésben ugyan azon dolognac ha-
sontalanul való csácsogását. *Imma-
pedig* — A' Mi-Atyánknac rend szerint
való el-mondása femmi nem egyéb, ha-
nem azon dolognac mindenkoron elő-
való hozása.

Azért a Christus maga-is kárhoztar-
ta a

a a Mi-Atyánknac el-mondását, és, az
ő néki ellene vagyon.

Felelet.

1. Olvasd-meg a Sz. Máthé hatodic-
részét az hetedic és következő verseket,
s-meg-találd ott hogy a Christus ta-
nitotta ez imádságot azon dolog-
nac hasontalanul való elő hozásanac
el-távoztatására. Ne élyetec (azt
mondgya) lok bebeddel (ne ugyan a-
zok bakot nyuzzatoc,) hanem így Kö-
nyörögjete: *Mi-Atyánk, &c.* Vgyan
azon bak-nyúzásnac mondgyuk-é hat-
mi azt, a mi az ellen való orvofságul a-
dattatott minékünc? akar-é a Chr. Jé-
sus egy nyavalyát más nyavalya által gyó-
gyítani, avagy, ki-üzni edgyic ördö-
göt hogy másikat hozzon-bé helyette?

2. A' Christus nem minden azon do-
lognac elő hozását kárhoztatta közön-
légesképpen, nemde ő maga Idvezi-
tőnc az ő halálánac idején nem hozta-é
elő

elő három izben-is azon főkat ugyan azon estve, mikor azt mondotta; *En Sz. Atyám, ha lehetséges mullyék-el én tülém e' főbár?* nemde nem azon egy dolognac ottan ottan elől való hozása-é a' 136-dik Soltárban mindenic versnec ilyen-képpen való bé-rekeztéte, *Mert mind örökké meg-marad az ő irgalmasága;* a' melly igéc hu'onhatbor hozattanac elő?

3. Minémű azon egy dolognac ^{elő} elő hozása tiltattatic hát ott meg? A' mellyec hijjában valóc; hijjában valóc pedig azoc, a' mellyec felől némelly az itéli hogy az ő bő be'éddelel való Könyörgéte valami titkos erőt hoz magá-valedgyút. hijjában való az-is, a' mely értelem, belső indulat és hit nélkül vagyon. De az olyan Könyörgésnec elő hozása, a' melly mindenkor ugyan azon dologtul gerjestetic (a' minéműnec kell lenni az ilyen Sz. magunc gyakorlásában)

lásában) soha nem lehet hijjában való, a' mint hogy ellenben, az olyan Könyörgés, a' melly ettül a' lélektől nem bereztetic, nem lehet hogy hijjában való ne légyen, ám bár csak egyber mondattasék-is-el. Ennek-felette, ha szabad elő hozni azon gondolatokat, mellyec most az én elmémben vadnac, miért nem vólna szabad elő hozni ugyan azonokat azockal a' főckal? a' mellyec-keel csak bintén most ki-mondám azokat? bintén annyi hijjában valóság lehet a' foházkodásoknac sem pillantásonként elől való fordulásokban, (a' mint némellyek naponként cselekenec) mint a' Christus savainac ottan ottan elől való hozásában.

4. Továbba, csudálkozom én azon felette igen, hogy ezec az emberec tetic, mint-ha őc annyira irtóznánac azon egy dolognac gyakorta való elő hozásátol, holott nagyobb része az ő Könyör-

nyörgéseknek semmin egyeben nem éppítettetic, hanem csak ugyan azon dolognac elő s-meg elő hozásán. V-
gyan-is az ilyen elő s-meg elő való ho-
zás nem ál csak azon főknac gyakorta
való el-mondásokban, hanem ugyan
azon egy dolognac ottan ottan való
emlétlében-is, bátor különözö főckal
legyen-is. Nem azon egy dolognac e-
lől való hozása-é az, mikor valaki mo-
stán házat emlétvén majd edgy ki-
tsiny vártatva hajlékot vagy lako-szállást
emlétene? avagy, minek-utánna emle-
tett feyvert, majd ilmét emlétene *fü-
kát szabályat?* azoc az egyenlő erejű és
jedzésű s-egy-mást világosító főc, à mi-
néműveckel rakvác az ő Könyörgése-
nemde nem ugyan azon dolognac an-
nyéfor való elő hozása-é?

5. Azt-is meg-jegyezhettyűc innét
hogy azoc az igéc, à mellyeckel eze-
mi ellenűnc csatáznac, *Matth. 6. v. 7.*
nem

nem csak azon egy dolognac háfonta-
lan elő hozását tiltják-meg, hanem à
foc bőv beűddel való éléft-is. Hogy
nem véűic hát eűekben, hogy bűntén
annyi hijjában valóság lehet az ő Kő-
nyörgéseknek bűleűségében és hoűűsa-
ságában (à mellyekben őc sokfor an-
nyi időt töltenec, à mennyi ugyan al-
kalmas prédikációra-is elég volna)
mint à Mi-Atyánknac egyűer való el-
mondásában, avagy, az ő Kőnyörgé-
sekben való unadalmosűag inkább el-
lenkeűic-é azon egy dolognac hijjában
való csácsogásával, hogy sem mint e'
Kőnyörgéűnc az ő rövidűége?

De talám itt ezt kérűhetnéc; *Hán-
űor kell est napjában avagy oránkűnt mon-
dani?* E' pedig csak annyit tenne, mint
ha azt kérűdenéc: *Hánűor kell az Őűten-
nek kőnyűrgeni?* Mert nekűnc illy pa-
rancsolatunc vagyon, hogy *űűűntelen
Kőnyűrűgűnk.* Nem hogy az Őűten
C 5 minden

minden meg-*szűnés* nélkül való cselekedetet kívánna *tólúnc*, de mindazonáltal annac gyakran kell lenni. Annakfelette, a mi *Könyörgésünk* nec ereje, nem áll annac bizonyos *számában*, vag⁷ mértékében; hanem terhes *voltában*.

IV-dik *Ellen-vetés.*

Ismét így *szólnac*: Aⁿ *Könyörgő* ember nec *szavaival* kell edgyezni az *ő gondolatnak*-is; de meg-történhetic az, hogy némelly ember e⁷ *Könyörgés* nec *szavaira* figyelmeztvén, azonban az *ő jó gondolati el-bomolnac*, és az *ő buzgósága*-is el-*oszol*:

Illyen az okoskodás.

Valamely *Könyörgés* nec *szavaira* való figyelmezés által, a *Könyörgő* ember nec *jó gondolati el-bomolnac* és *buzgósága*-is el-*oszol*, azt a *Könyörgést* nem illic el-mondani.

De, illyen *Könyörgés* a *Mi-atyánc*,
&c.

&c. Azért nem illic a *Mi-Atyánkat* el-mondani.

Felelet.

1. *Csudálatos hamis dolog* azt mondani, hogy a *Christus Jéhus szavai* el-forditanác és *őblatnác* a *jó gondolatokat*, ha ezek az emberek *jól értenéc* ezt a *könyörgést* soha e⁷ *felől* így nem *szóllának*. Lehetnek-é minékúnc a *Könyörgésben* *jó gondolatinc* azoknál, a *mellyec* ebben a *Könyörgésben* *befoglaltatnac*?

2. *Hamisság* az-is, és *káromkodás* nélkül nem lehet, hogy ez *imádságnac* *szavai* az emberben lévő *buzgóságot* el-*szelleztenéc* vagy el-*őblatnác*. Sőt inkább ellenben ezec az ember *buzgóságinac* vezér*lői*. Avagy, *rendelhettyüké* mi *jóbban* a *mi gondolatinkat* annál, a *mint azoc* *szólnac* a *Christustul* *szereztetett* *rend* *szerint*?

3. *Hamis és utálatos dolog* az-is, hogy

hogy azoc à főc, à mellyec által mi az Istenec lelkét nyerjúc és vesűc, az ember nec Kőnyörgő lelkét ide s-tova vonnác, holott e' Kőnyörgés rébe annac a' hit felől való tudománynac, a' melly által mi à Sz. Lelket vesűc. Gal. 3. vers. 2.

4. Olly bővölködőc és tellyesek-é ezec az ember ec à jó gondolatokkal, hogy el-töltvén (*gyekezetek szerint*) e-gés órákat à mag ktul formált kőnyörgétek nec mondasiban, à Mi-Atyánk-nac el-mondására nem engedhet nec egy parányi időtskét?

5. De ha meg-kell magunkat fog-nunc e' Kőnyörgé nec savaitul ez alatt à s'in alatt, hogy azoc nem mindenkor edyez nec azokkal à gondolatokkal, mellyec à Kőnyörgés közben élmenk-ben őtölhetné nec; *azt kérdem én eze ktől;* Mikor valaki ő közzülőc közönfégs helyen Kőnyörgő, bizonyos-é abban hogy az

hogy az ő halgatóinac minden gondo-lattyoc mindenben és mindenkor egy-gyez nec az ő gondolatival, vagy pedig savaival, à mellyec által azokat ki-fe-jezi? valóban nehéz dolog volna az, hogy à nagy gyülekezetekben illy tő-kélletes és hiba nélkül való egygyezést találhatna ember. Nem félthet-é te-hát ugyan ezen vesűc valakit, hogy az ő Kőnyörgésé nec savaival másuvá ne for-ditsác azoknac gond lattyokat, à kik őtet Kőnyörgeni hallác? avagy na-gyob elmék nec és gondolatoknac el-fordulásatul félthet-é valaki a' Mi-A-tyánk nec hallásában, (à kihez már jó eleve s'abtuc és formáltuc à mi gondo-latinkat) hogy sem az olyan ember Kőnyörgésé nec hallásában, à kin ec gondolati à miéinket meg-előzic, és s'yakorta meg-fojtyác?

V-dik Ellen-vetés.

Vgyan

Vgyan ezen dolog meg-felel annac az agyaskodáfnak-is, a' mellyel azt mondgyác, hogy a' léleknek a' Könyörgésben szabadosnak kell lenni, és nem kell azt minékünk valami sokott formásoz a- vagy módsoz köte lesznünk.

Illyen az okoskodás.

Valami által à léleknek az ő könyörgésben való szabadosága meg-köteleztetic, tehat nem kell azt meg-tartanuc.

De a' *Mi-Atyánknak* el-mondása által à léleknek à Könyörgésben való szabadosága meg-köteleztetic;

Annac-okáért a' *Mi-Atyánknak* el-mondását nem kell meg-tartanunc.

Felelet:

1. Hogy az embernek az ő könyörgésébé való buzgosága szabados lehetlen, e' végre minden igazgató regula nélkül kell-é tehat lenni? avagy meg-köteleztetic és meg-határoztatik-é a' *Mi-Atyánknak* el-mondásában? adná Isten

Isten hogy mindenkor leherne annac el-mondására való szabadoságunc?

2. Ez à Könyörgés rövid ugyan az bókra nézve, de valóságára nézve olly béles és mebbére ki-terjedő, hogy az eget és à földet, à jelen való és következendő minden időket ő magában befoglallyá. Olly kietlen nagy és béles-é ezeknek az embereknek az ő Könyörgésekben való buzgoságoc, hogy ez Vrtul tanult Könyörgés bé nem foghattya?

3. Avagy, ha à Könyörgésben való buzgoságnac meg-köteleztetére vagyon e' Könyörgésnek el-mondásánac hallása, inkább fogva tartatik-é ennek el-mondása vagy hallása által, hogy sem másoc Könyörgésének hallása által?

VI-dik *Ellen-vetés.*

Azt mondgyác hatodszor, hogy ez à Könyörgés nem fejezi-ki elégedendő-képpen

képpen és külön külön minden búkségeinket, hanem csak igen közönfészes képpen. Minékünc pedig az alkalmatóságoc berint minden búkségeinket az ő nemec berint ki kell fejeznünc. *Ames. Consc. lib. 4. c. 17. tñ. 12.*

Illyen az okoskodás.

Valamelly Könyörgés csak közönfészes-képpen, és nem külön külön fejezi-ki a mi búkségeinket, azt nem kell meg-tartanunc.

De a' *Mi-Atyánk* illyen Könyörgés. Azért a' *Mi-Atyánkat* nem kell meg-tartanunc.

Felelet.

1. Eze az emberec (à mint látsic) félne azon, hogy az Isten nem érti jól minden ő aroléc búkségeket, hanem ha ugyan ujjal mutattyác-meg ő nékie, és hanem ha ugyan külön külön ő nékie eleiben ki-rajßollyác. Es bizonyára, ez alatt à külömb külömb fele búkségeknec

geknece rébenkint való ki-fejezése alatt, fokban az ő Könyörgéteknec Isten eleiben való bé-jelentése helyett lártatnactanítani az Istent és ő neki *instructi*ót adni. Es fokban az ő illyen rébenkint való ki-fejezéscec által, az ő magoc alkalmatlálágát fejezic-ki. Es továbbá, nagy fokban azt itilvén hogy tyukmonyat kívánnac, kívánnac Scorpiót. Bizonyára búkséges gyakorra à kívánságocnac rébenkint való ki-fejeztetésecc, de annac nagy meg-válaßtással, és itélettel kell lenni, à mellyet nem mindenec foghatnac-meg. A' közönfészes kívánságoc, (à minémüvec a' *Mi-Atyánkban* vadnac) olyanoc mint à csillagoc, mellyeknece bizonyos helyec (állasoc) és rend-berint való mozgáloc vagyon. De mikor mi à rébenkint való kívánságokra jutúc, azoc alá s-feljárnac mint az éltető égben lévő felyhőc és párác, à holott mindenec zür-

D

zavarral

zavarral vadnac, és à holott büntelen való tufakodása vagy az okoskodásoknac, mint büntén az haboknac az ellenkező belec miatt.

2. Továbbá, ha az ember igyekező né azon, hogy minden szükségét nevenként elő bámlálná à mellyec ő néki hasznosac, soha ugy az ő könyörgését el nem végezné. Vgyan-is vagy oné vagy egy ember, à ki külön külön mindeneket rébenként ki-fejezhetne, a' mellyec ő magára, vagy az ő külső javára nézve szükségesecc; avagy à kísértenec minden nemeit; à Sátánnac minden álnokságit; minden ő maga bűneit, &c. ? *Kicsoda tudhattya az ő bűneit?* Pál. 19. Ennec-felette, ki volna à ki elő tudná bámlálni à közönséges Anyaszentegyháznac és annac minden tagjánac mindennemű szükségét? hogy hogy summálnóc vagy rekestenóc obátán-bé, éstennóc tökéletesecké à mi

Könyör-

Könyörgésünket, hogy azokban valami hiba és fogyatkozás ne találtatnéc? bizonyára végtére-is azokra à közönséges bókra kellene szükségesecc-képpen le-jönünc, à mellyec alattomban befognac magokban mindé külön külön és rébenként való kívánságokat: péld: ok: minéc-utánna elő bámláltuc nevezet berint illyé vagy amollyan vétkeinket, és már tovább tellyesebben való elő bámlálására nem érkezhetünc, nemde, ^{nyilván} kell-é nekünc közönséges-képpen igy állanunc: *bocsásd-meg minékünk à mi bűneinket?* nyakokban fordul azért visssa az újjetóknac ez az okoskodás. Mert, mivel lehetetléc à mi tólünc, hogy olly Könyörgést formálhassunc, mellyben mindennemű kívánságoc külön külön ki-fejeztessecc, azért szükségesecc-képpen kell minékünc élnünc ollyan Könyörgéssel, mellynec az ő közönséges kívánságiban minden rébenként

D 2 való

való kívánságink bé-foglaltassanac.

VII-dik *Ellen-vetés.*

De azt mondgyác : *nem olvassuk hogy soha az Apostolok ezzel a' Könyörgéssel éltenek volna.* Amel. dicto loco thes. XI.

Illyen az okoskodás.

A' melly könyörgéssel az Apostolok nem éltenec, azzal nekünk sem kell él nunc.

De a' *Mi-Atyánkal* az Apostolok ne éltenec, (Mert soha nem olvassuc) Azért minékünk sem kell él nunc azzal

Felelet.

1. Ebből az agyaskodásból semmi sem sül-ki. Mert illyen tagadásképpen való erősséggel nem élhetünk a Sz. írából az olyan cselekedetec ellen, mellyec a' hir nec valóságára nem tartoznac. péld. ok : nem olvassuc a Sz. Hístorában, hogy soha a' Sidóc a' kúrtóléfnec

léfnec estendejét meg-állítottéc volna, (a' melly leg nagyob edgyic a' Ceremonias törvényben ;) de mindazonáltal kétség-nélkül meg-állítotték, e-gyéb-aránt bizonyos dolog hogy az Isten annac olly vakmerő-képpen való el-hagyását büntetetlen nem hadta volna. Soha nem olvassuc hogy az Apostoloc az Istenféghben lévő három semélyek nec nevében kerekteltenec volna a' Christunac el-bocsátása berint, azt mondgyuk-é hát ő felőlök-is hogy soha ollyan forman nem kerekteltenec ? soha sem olvassuc hogy az Apostoloc kicsiny gyermeket kerekteltenec volna, mi se kerektellyunc hát ? és így adgyuc kezekre ez aránt a' dolgot az Anabaptistáknac.

2. Sőt inkább az mondom én, Mivel hogy Idvezitőnc tanította az Apostolokat erre a' Könyörgésre, annac-okáért oc ezzel éltenec. Vgyan-is ki-
D₃ csoda

csoda hihetné azt el, hogy az Apoſtoloc bizonyos Kőnyörgésnek formáját kívánván, s-à Christus-is az ő kívánságoc ſerint ezt à Kőnyörgéſt igénkint ő eleikben irván, *ezzel* nem éltenecc volna és ezt el nem mondottac volna?

3. De ha ſintén ez így nem volna is; az Apoſtaloc fel-vóltanac Iſtentől ékeſtítettvén az ő lelkével, à melly úgy igazgatta és vezérlette őket az ő Kőnyörgésekben mint ſintén az tudományokban-is. De vagyon-é vallyon minálunc ugyan azon cſalhatatlan lélec à melly ő bennec olyan kőnyörgéseket ſerzett? bizonyosok vagyunk-é mi abban, hogy mi-is ſintén úgy nem cſalattathatunc-meg, és ſintén úgy nem hibázhatunc, mint őc; ſe à dologban à mellyért kőnyörgunc, ſe pedig annac módgyában avagy formájában?

VIII-dik *Ellen-vevés.*

Itt

Itt egy kérdéſt gőrditnec előnkben s-azt mondgyák: *Es a' Kőnyörgés csak két helyen találtatik az Ujj Teſtámentumban*, Sz. Máthénál à 6-dik reſben, és Sz. Lukátsnal à XI-dikben, de különbözö ſóckal; és à mi nagyobb, edgyic Evangelifſta el-hagya azt, à mit à maſic meg-írott: hogy-hogy kell azért minékunc ezt à Kőnyörgéſt mondanunc? avagy úgy à mint Sz. Máthénál vagyó, avag' à mint Sz. Lukáts meg-írta? mind ezec meg-mutattyac hogy à mi Idvezitőnknek nem vólt olyan értelme hogy è Kőnyörgés-ſórol ſóra meg-tartalséc.

Illyen az okoskodás.

Valamélly Kőnyörgés az Vj Teſtámentumban csak két helyen találtatic-meg, még pedig különbözö ſóckal, s-edgyütt bővebben hogy ſem málut, azt à Kőnyörgéſt nem akarja Idvezitőnc, hogy ſórol ſóra meg-tartsuk.

De a' *Mi-Atyánk* illyen Kőnyörgés,

D 4

Azért

Azért nem akarja Idvezitőnc, hogy azt főrol főra meg-tartsuc.

Felelet:

1. Ha ez az erőtség és okoskodás helyes lehetne, tehát soha minékünc az Vr Vacsorájának ki-főlgáltatásában nem kellene à Christufnac azokat az ő fővait mondanunc, à mellyeket ő abban à cselekedetben mondot; Mert azok-is külömbözö-képpé irattattac-le négy helyen-is az irásbā; Vgy-hogy az edgyic Evangélistánál [ki azokat le-ir-ta] né találatnac ezec az igéc: *Est cselekedgyétek az én emlékezetére.* El-kell-é azért tellyességgel hadnunc ebben a' cselekedetben à Christufnac fővait csak ez alatt à főin alatt, hogy azokat másutt külöbözö főóckal fel-találhatni? Nem így értette ezt Sz. Pál; mikor ő meg-akarná mutatni à Corinthus-béliek nec, mi formán kellene ő nékiec élniec az Vr Vacsorájával, elő főámlál-
lya

lya világoffan ugyan azon főókat, mellyeket ő maga à Christus mondot ez Sácramentumnac főerzélében, à főerint, à mint ő azokat à Christustul vőtte, 1. Cor. XI.

2. Nagy bo főbuságos értelem ez, hogy minékünc azért nem kel meg-tartanunc à főókat, mivel hogy azokban külömbözést találunc. Sőt ellenben, mennél inkább az Isten ugyan azon dolgot külömbözö főóckal hozza elő; annál inkább kell minékünc azokra figyelmeznünc; Mert az ilyen külömbözö főóc közzül edgyic à másikat világosit-tya. Így, mikor edgyic Evangelista azt mondgya: *bocsásd (vagy engedd) meg minékünk a' mi adofságinkat,* ἰφειλήματα, à másic ugyan azon dolgot világosban így mondgya: *bocsásd-meg minékünk a' mi főünciket,* ἁμαρτίας; Szabados itt az, akár mellyic főóllásnac nemével ély e' kettő közzül: Mind à kettő à Christus
D 5 Jésus

Jésus fiava. Kell-é e' kettő között való válaftásban illy nagy nehézféget csinálni? avagy el-kell-é mind kettőt rekenteni, mivel hogy à Christus mind à kettőt mondotta?

3. Hogy pedig azt hozzác elő, hogy edgyic Evangélista el-hadgya imez bókát, *Mert tiéd az ország:* &c. könyű erre à felelet. Csak annyit tébē ez, mint-ha mi azt mondanóc; Nem kell az Vr Vacsorájával élnunc, mivel hog' az edgyic Evangélista, tudni-illíc Sz. János, nem ból à felől. Na ez bé-rekebtéft Sz. Lukátsnál nem talállác, bükfégesképen halgataffal kellé hat el-mulatni, noha à Sz. Máthénál meg-találtatic? avagy el-kell-é hadnunc ezt az egéb Könyörgéft ezzel az alkalmatofsággal, ámbár edgyic Evangélistánál-is e' kettő közűl ne találatnéc? Vadnac olly külön Sóltároc, à mellyekben ugyan azon egy dolog foglaltatic-bé mint à 14-dic

dic és 53-dic, Mindazáltal à melly bé-rekebtő igéc az edgyikben vadnac, à másikban nintsenec. El-kell-é hát mind à kettőt rejtenc?

I X-dik *Ellen-vetés.*

Némellyec viaskodnac e' Könyörgéssel való élés ellen valami illetlenség-is melly az ő vélekedésec berint, ebben à Könyörgésben találtathatic. Mert (azt mondgyác) *ebben a' Könyörgésben kívánunk magunknak mindennapi kenyeret. Immar a' meg-balo ember, a' ki vonakodic, avagy a' meg-sentenciáztatott, a' ki csak a' pallosnac fel-buzását várja, nem kérheti est a' mindennapi kenyeret.* Vgyan-is micsoda okofság vólna azt kérni és kívánni, à mi nélkül már többé nem bükölködic, és à mi már ő néki többé nem használ?

Illyen az okoskodás.

Valamelly Könyörgésben vagyon illetlen dolgoknac kérése, nem bükféges azzal élni. De

De a' *Mi-Atyánkban* vagyon illetlen dolgoknac kérése, à minémű à minden-napi kenyérnac kérése à meg-haló em-berre nézve.

Azért a' *Mi-Atyánkal* nem búkség hogy éllýúnc.

Felelet:

1. Ha ez à kérés avagy kívánfág csak azokat illetné, à kik bizonyosac az ó é-letec felől, soha ugy ezt egy ember sem mondhatná; Mert még à jó egétségű ember-is nem bizonyos tókélletesen abban, hogy-ha ó él-é ma vagy nem. Vgy-hogy à Christus olly dolgoknac kérésére tanított minket, à mellyről ne kellyen nékúnc tudakoznunc.

2. A' miképpen egy ember sem bizonyos abban hogy ha ó él-é ma, azon-képpen senki nem tudgya ha e' mai nap lében-é az ó utolsó napja. Sokan illetic meg à halálnac kapuját, à kic nem olly hamar mennec azon-bé. Am bár azért

az

az ember légyen és lássa-is magát közel lenni e' vilagból való ki-menéséhez; De mindazáltal mivel hog' nem tudgya az ó el-menetelinec idejét, kell-é batrá meg-vetni à kenyeret és az Istenec jó vóltát à ki ajándékozója annac, bizonyos lévén abban hogy soha már ó néki arra búksége nem lében?

3. Mikor én az én kenyeremet ké-reim, mindenkor bizonyos hával és oc-kal kérem, tudni-illic, ha még arra va-lami búkségem vagyon. Es, ha még az én napjaim e' földön továb terjedne, és külömben nem-is. Vagyon-é hát valami illetenség ebben à Kőnyörgés-ben? avagy nem mindenkor így kell-é bólnunc?

4. Tudni való dolog, hogy ez à ké-rés nem határozottatott csak à táplálta-tásra, a' kenyérnac nevezetin, értem én mind azt, valami az én életemre búk-séges, még à levegő eget és à lélegzetet-

is.

is. Immar nem kérhetem-é én ezeket mind addig à mig élec (ha csak egy ſem-pillantásig lében-is az) à végre, hogy az Iſtent dicsóitheffem ?

5. Engedgyúc meg bár, hogy a' haló embernek ne legyen többé ſükfége à kenyérnek kérélére; de mindazáltal vallyon nem ſükféges-é ő néki ezt mondani: *bocsásd meg bűneinket, és ne vigy a' kifsírtetben?*

6. Nem az à Chriſtus akarattya, hogy az ember csak magánac kérjen kenyeret; hanem azt parantsollya, hog' azt másoknak-is kérjúc, ez amaz igéknek értelme: *adgyad minékünk.* Ha azért à meg-haló ember nem kérhet, avagy ugyan nem-is akar kérni kenyeret magánac, meg-tiltya-é őtet à ſeretet, hogy kérjen azoknac à kik ez életben maradnac, és, hogy az ő maradékiért könyörögjön ?

7. Végezetre, mivel hogy az olyan betegc,

betegc, à kic már meg-halovan vadnac, nem ſükólkódnec à kenyér nélkül, ki-hozhattyak-é ebből hogy egyebeknek-is nem kell azt kérniek ? az é-teltül-is meg-kellene így ezeknek az embereknek magokat fognioc.

X-dik Ellen-vetés.

Sokan ílmét meg-gátoltatnac e' Könyörgésnek mondasában, mivel ez arra kötelez mindent, hogy *meg-bocsásson azoknak, a' kik ő ellene vétkeztenek;* Immar ſedig nem mindenkor vagyon embernek arra ſándéka hogy májnak meg-engedgyen. Ez igé tettetés fogás; Mert ha én bennem boſſú-állásra való igyekezet vagyó, hogy-hogy mérjem mondani, hogy *a' miképpén én-is meg-bocsátoék?* Nemde e' mondással nem magamat téſem-é inkább bűnőſé? Sőt ebben magam ellen való átkot kívánoc, tudni-illic, ha én májnak meg nem engedec,

gedec, énnékem se engedteséc vagy bocsáttaséc-meg. Innét van hogy fokban azoc közzül, kiknec à közönféges helyen való Kőnyörgés tétel tíf-tec, el-hadgyáe' Kőnyörgést, félvén azon, hogy némellyec az ó körülöttóc állóc közzül, kie ó vélec edgyütt Kőnyörögne, ne találtaffanac hazugoknac Isten előtt.

Illyen az okoskodás.

A' melly Kőnyörgésben ember magánac gyakorta átkot kíván, nem búkfég asszal élnünk.

A' *Mi-Atyánkban* pedig gyakorta így vagyon à dolog, midőn ember kötelezi magát másfoknac meg-bocsátására, holott nintsen ollyā bándéka, &c.

Azért a' *Mi-Atyánkal* nem búkfég élnünk!

Felelet.

1. Bizonyára fokat kell e' kérdésre főllani; Ha valaki érez magában gyűlölégre

lölőgre való hajlandóságot, kell-e annac meg-fogni magát ettől à Kőnyörgéstől? Erre én azt mondom, ha valaki nem élhet e' Kőnyörgéssel, tehát más egyéb Kőnyörgéssel sem élhet. Vgy annyira hogy à ki az illyen alkalmatossággal meg-tiltatic a' *Mi-Atyánknak el-mondásátul*, ugyan azon ember meg-tiltatic mindeneltül fogva más egyéb akar mi formán való Kőnyörgéstül-is. E' következés nyilván való fok okokra nézve: Mert leg elsőben-is, senki jó Kőnyörgést nem tehet, hanem-ha az a' *Mi-Atyánkal* [avagy csak valóságára nézve] edgyez. Immár pedig a' *Mi-Atyánk* arra kötelezi az embert, hogy meg-bocsásson az ó ellene vétkezett; ugy-hogy ha bintén ezt valaki ezen főckal nem mondgya-is, mindazonáltal búkfég hogy mondgya azon értelemmel. Ennec-felette, tehet-e az ember Kőnyörgést az ó bűne bocsánatnyánac

E

nattyánac

nattyánac kérése nélkül? és, mivel hog
 ez bűn bocsánat illy ockal ígértetett
 neki, hogy ő-is másoknak meg-bocsát,
 kívánhattya-é tehát ő ezt más külö
 m-
 bé? Mert ha ti meg nem engeditek az em
 bereknek az ő bűn-eket, én sem ti-néktek,
 Matth. 6. v. 15. Sőt bizonyára, senki
 nem kérhet Istentől semmit külö
 m-
 ben, hanem ha lezend ő benne mások
 nac meg-engedésre való hajlandóság,
 Ha valaki az ő ajándékát az Oltárra
 fel-akarja vinni, elsőben meg-kell an
 nac békélleni az ő Atyafiával, egyéb
 képpen minden ő ajándéka és Könyör
 géle hasontalan lében. Adgyuc hoz
 zá ezt-is, hogy senki ugy nem Könyör
 rógher, hogy ne igérné magát az Isten
 hez való engedelmeségre; mert mikot
 azt kívánnyc Istentől, hogy ő a mi
 akaratumkat tellyesítse-meg, azt ígér
 júc hogy mi-is meg-telleyesittyúc az ő a
 karattyát itt e' földön. Ez pedig az I
 sten

Isten akarattyánac edgyic része, hogy mi
 meg bocsássunk azoknak kik mi ellenünk
 vétkeztenek. Azt mondom azért, hogy
 ha valaki máfra való haragjára
 nézve meg-fogja magát a' Mi-Atyánk
 nak el-mondásától, ugyan arra nézve
 meg-kell magát fogni mindeneftül fog
 ván az Istenhez való Könyörgéstül is.
 Nézzétec minémű veszedelmes véle
 kedésre fokadnac-ki ez illyen újjító
 emberec! mert ez által az ő okosko
 dároc és erőflégec által nem csak a' Mi
 atyánkat tiltyác-meg, hanem mind azo
 kat-is a' mellyeckel magoc az újjító
 élni szoktanac.

2. De lássuc az akadályokat, a' mel
 lyeket őc ebben látnac és találnac: azt
 kérdic azért, hogy a' kik a' meg engedés
 vagy bocsátás helyett bossú-állással
 gerjedeznec, és a' kiknec az ő lelkec
 mint egy méregben mérültene-bé, és
 tellyeslec meg-engestelhetetlen harag
 gal,

gal, mondhattyak-é az illyenec ezt à Kőnyörgést? Erre én azt felelém, hogy mi itt nem értyűc azokat, à kic ugyan tellyeséggel el-foglaltattanac à bössű-állainac lelkétől, és à kiknec nintsen semmi igyekezetec és bándékc à másoknac való meg-engedéfre és az ó gonósságoknac el-hagyására; hanem értyűc azokat, à kic az ó gyarlóságoc miatt fel-talállác ó magokban à testnec à léleckel való tufakodását. Ha azért én vólnéc illyen állapotbā, mondhatnám-é hogy *bocsásd meg az én bűneimet*, holott csak alig mondhatnám azt, hogy *én-is meg-bocsátok az én ellenem vétkeztéknek?* Azt felelem azért továbbá, hogy à több bűnóc között, a' kikiről én bocsánatot kérec, ezt-is érttem, tudni-illíc à másoknac meg-bocsátásokra való nehézléget. Kivánom hogy meg-bocsásfa lsten nekem ezt, hogy illy nehezen engedhetec-meg másoknac:

másoknac: és kivánom azt à kegyelmet, à melly által én-is másoknac meg-bocsáthassac. Ennec azért à mondanac értelme ez: *bocsás-meg énnékem, à mint én Kőnyörgök hogy adgyad nekem azt à kegyelmedet, à melly által lebessegek én-is alkalmasos à másoknac való meg-bocsátásra.* Immár Vagyon-é olly ember à ki ebben meg-botrankozhatna? Vagyon-é olly keresztényen à kinec igy nem kellene bollandani? nem-is elégedendő fogás az itt, hogy ez két bollandnak formája különböz egy mástul tudni-illíc: *miképpén én-is meg-bocsátok, és miképpén én-is kívánok meg-bocsátásra való tehetéséget*: Mert, à ki tőkélletessen kíván meg-bocsátásra való tehetéséget, megkezdet már az bocsátani; és, ha ez à meg-bocsáthatás nem olly sivből jó, à melly tőkélletessen még meg nem csendesedet vólna, mind addig-is nem Kőnyörgünk-é hát lstennecc, à míg tőkél-

letessék nem lébűnc? à míg felebará-
tunkat tőkellelessen nem szerettyűc, à
melly annyit tében, mint, à míg bé
nem töltyűc az egész törvényt?

3. Mind ezeknek felette, tegyűc-fel-
bár, hogy nem szabados e' Könyörgés-
felélni az olly embereknek, à kikben
csak kitsiny ideig tartó harag vagyon-
is; tilalmas-é tehát az után-is mondani,
minec-utánna ó benne csak sikrája-is
az haragnac nintsen, és, minec-utánna
az ó sine meg-űrehsűlt à gyűlölégtől?
ha ezt valaki esettel egy időben nem
mondgya, meg-kell-é attul magát fog-
ni mind öröcké? továbbá, némelly em-
berekre nézve, à kikben bofsű-állásra
való bándéc vagyon, és nem mond-
hattyűc ezt à Könyörgést, kell-é à gyű-
lekezetnek minden tagjának-is ettűl
magát meg fogni? némellyeknek az ó
indulattyoc lehet-é régula gyanát min-
deneknek? Végezetre, jól cseleke-
nek-é

nek-é azoc, à kic à közönléges helyen
való Könyörgés tételben máloknac e-
löttóc járván, inkább alkalmaztattyűc
magokat az embereknek rof indulat-
tyokhoz, hogy sem à Christus Jéhus ré-
gulájához?

XI-dik Ellen-vetés.

A' magoc mentségére azt hozzác e-
lő itt az újjetóc s- azt mondgyac, hogy
ók az ó rend-berint való könyörgések-
ben be-foglallyac à *Mi-atyánknak* egész
valóságát; Es, hogy ók ezt világosab
értelemmel és magyarázattal fejezik-ki,
à melly à dolognac valóságára nézve
mind egy, ha bintén ugyan azon bokat
nem mondgyac-is.

Illyen az okoskodás.

A' melly Könyörgés más Könyör-
gésben valóságára nézve bé-foglaltac-
tic, sőt világosb értelemmel fejezte-
tic-ki, nem bűkség azt à Könyörgést
bórol bóra el-mondani. E 4 De

De à *Mi-atyánk* más Könyörgésben bé-foglaltatic, &c.

Azzért a' *Mi-atyánkat* nem búkség főrol főra el-mondani.

Felelet.

1. Ez okoskodás berint noha nem mondgyák hát ők-is azon főccal, hogy *miképpen mi-is meg-bocsátunk ellenünk vétkezteteknek*, de azért valóságára nézve ugyan mondgyác. Illetlenb-é azért ezt mondani à Christulnac maga fővaival, hogy sem más azon értelmű főccal? Es, hasonlóképpen több részeit-is ez Vrtul tanult Könyörgésnec? Mert, mivel meg-vallyác, hogy ki-kell fejeznünk ez Könyörgésnec értelmét, tilalmas-é tehát ennec az ő fővainac kifejezése?

2. Sőt ellenben, mikor valamelly dolog világosban mondatatic avagy magyaráztatic, illendő hogy azon dolog igényként-is el-mondáséc, e' végre, hogy

hogy lássa minden ha à magyarázat a- vagy világosítás edgyez-é à dologgal: Mint-hogy azért ők magyarázzac a' *Mi-atyánkat*, miért nem mondgyák-is el, e' végre, hogy láthatnac az emberc miképpen edgyez à magyarázat à Christus Jélus fővaival!

3. De továbbá, vallyon azon ereje és fontosága vallyon-é az ő magyarázattyoknac, à melly vallyon à mi ldvezitőnc fővainac? à Sz. Írásnac magyarázattya vallyon bintén olyan hiteles-é magában, mint ő maga à Sz. Írás? a' *Mi-atyánknak* fővai magokban hiteleséc, mert részei à Sz. Írásnac: De ezec az emberc nem mérnéc azt állatni, hogy az ő könyörgéséc, avagy azoknac fővai, magokban hiteleséc és Isteni igazságuc vólnánac: Vgyan-is vallyó az embertől formáltatott könyörgés leheté csalhatatlá régula gyanánt azoknac à kic azt hallýác? Az *Apocryphus*

könyvekbé valóba bép könyörgéseket találhatni, mind valóságokra s-mind ki-fejezésekre nézve, miért tehát hogy mi azokat olly nagyra nem becsüllyüc, mint à *Canonicus*, avagy magokban hiteles és Isteni igazságu könyvekben valókat? tudni-illic, mert noha ám bár azoc kegyes és értelmes emberektől formáltattac légyen, mindazonáltal nem bármaztanac a Sz. Lélektől olly méltósággal, erővel és tökéletességgel, mint amazoc à mellyec irattattac a' Profétáknac keze által, kikhez nem is merjüc mi hasonlítani à mi könyörgésünket, annál inkább ahoz, mellyet à Christus Jépus maga dictált és mondott. Nem-is elég itt-is ez az Ellen-vetés, mellyben azt mondyyác, hogy ez szerint a' mi értelmünk szerint soha nem kell tehát minékünk más könyörgést mondanunk, hanem csak a' *Mi-atyánkat*, &c. Mert ez csak annyit tében, mint-ha valaki

laki azt mondaná: Nem kell magyarázni à Sz. Irást, mivel à mi magyarázatunc soha nints olly hiteles, mint ő maga à Sz. Irás. Magyarázhattyuc és vilagosithattyuc ugyan a' *Mi-atyánkat* más könyörgéseckel-is, de azért ez alatt à sin alatt nem kell el-hadnunc ennek igénkint való el-mondását-is.

XII-dik Ellen-vetés.

Jövc immár az utolsó ellen-vetésekre; mellyben az ő iteletec serint nagy bőltsefség feksic. Azt mondgyác hogy ennek à Könyörgésnek savaival nem a' végre mondattac à mi Idvezitónktől, hogy ugyan állandó Könyörgés gyanánt lennénc mi nálunc, hanem csak hogy lennénc mint egy példa, à melly serint kellene minékünk sábnunc à mi könyörgésünket. *A mes. lib. 4. Cas. Consc. cap. 17. tés. XI.*

Illyen az okoskodás.

A' melly b'oc nem állandó és örökös könyörgés gyanánt adattattac minékünc à Christustul, hanem inkább csak példa és forma gyanánt, azt nem kell ugy tartanunc mint Könyörgést, &c.

De a' *Mi-atyánknak* b'avai ilyenec; Azért nem kell azokat ugy tartanunc mint Könyörgést.

Felelet:

1. Ez csak merő patvarkodás, és hiában való csavargás. Mert, vallyon ezec à b'oc né lehetnek-é egy b'er s-mind Könyörgés és Könyörgésnec formája? edgyic éppület nem lehet-é formájul másicéppületnec? nem alhat-é-meg e' kettő?

2. Ved e'b'dben, à Christus Jésus nem mondgya azt, hogy *kérjétek a' ti Atyátokat, hogy a' ő neve szenteltessek-meg; hogy adgya-meg tinéktek a' ti kenyereket* &c. hanem inkább így b'öll; *mondgyátok,*

gyátok, Mi-atyánk, &c. mondgyátoc: Szenteltessek meg a' te neved; mondgyátoc; adgyad nekünk a' mi kenyereinket, mondgyátoc, b'ocsásd-meg b'űncinket; mondgyátoc, szabadíts-meg a' gonosztul, &c. nem könyörgésnec b'avai, és nem könyörgéskeppen való b'ók-é ezec? adhattya-é valaki az ő tulajdon b'avait másnac b'ajában ennél j'obbán és világosban? avagy, mikor à Christus ezeket mondani rendelte, egyenesen ellenkező elmével volt-é, tudni-illic hog' ne kellyen nekünc ezeket m'odanunc?

3. Engedgyúc-meg bár, hogy ezec à b'oc nem ugy mint állandó-keppen meg tartandó Könyörgés, hanem csak mint könyörgésnec példája és formája adattatott minékünc; meg vallyac az üjjétoc, hogy à könyörgésben kinec-kinec elméjében kell lenni e' Könyörgésnec példájának; ha azért énnékem ezt elmémben kel viselnem, miért nem kellene

kellene ugyan azont bájamban-is véle-
nem?

4. Ha nem akarjác ezt mondani az
újjétóc ugy-mint Kőnyörgést, miért
hogy leg alább avagy csak mint Kő-
nyörgésnec formáját-is nem mond-
gyác? mikor azt akarjác mondani;
hogy *a' te Fiad tanított minket, hogy te-
néked így szolljunk, Mi-atyánk ki vagy,*
&c. félnek-é azon hogy így szólván ha-
zudni fognac? avagy, félnek-é azon,
hogy ez az igazság nem jól mondatta-
tott?

5. Ellenkezés vagyó è két szó között.
gondollyátok, és mondgyátok: nem elég
hogy è Kőnyörgés csak elménkben lé-
gyen, hanem à mi Kőnyörgésünknek
szókkal-is ki-kell fejeztetni. Vgy-hogy,
valamint edgyßer à mi Idvezitőnk à
néma órdógót az emberből ki-üzte, a-
zonképpen itt-is ki-üzte à néma Kő-
nyörgést. Igaz dolog ugyan hogy à
Kő-

Kőnyörgésnec és hálá-adásnec ereje
áll abban, hogy-ha lélekben vagyon és
értelemmel, 1. Cor. 14. De mindazon-
által à miképpen hogy magunc nem
csak lélekből állunc, hanem testből-is:
azonképpen à mi kőnyörgésünknek-is
kell lenni testénc, az az; à mi nyelvünk-
nec meg-kell zendülni az Isten dicsé-
retire. *Solt. 45.* Meg-kell à kőnyörgés-
nec idején térdeinket hajtanunc Idve-
zitőnkel, *Luc. 22. v. 41.* Fel-kell emel-
nunc kezeinket siveinkel edgyütt.
Siral. 3. Szemeinket-is az Istenhez,
ki az egekben lakozic. *Solt. 123. &c.*

6. Azt mondom, búkség hogy à nép
mindenkoron tanittaséc à jó móddal
való kőnyörgésre. Immár pedig min-
den versengés nélkül való dolog az,
hogy senki jó móddal való Kőnyörgést
nem tehet, hanem ha az [avagy csak
valóságára nézve] ez Vrtul adatott for-
mával edgyez. Nem hasznos-é tehát
hogy

hog' a köfség ez formát gyakorta hallya, e' végre hogy láthaffa micsoda formához vagy regulához kellelséc szabni az ó könyörgését? Mi a Romai Ecclésiát cárpálluc, hogy a másodíc parantsolatot a nép előtt nem mondgya, mivel ennec el-titkolása nagy sokakat tartóztat-meg a bálvány-imádálnac ismerezitől. Vallyon ez formának-is el-sikkasztása nem felejteti-é-el végtére a köfséggel ezt a könyörgést, kiváltképpen amaz hegény együgyüvebeckel, a kicse nem tudgyac, se nem olvashattyac az irást, és nem-is tudnac más formát vagy igazgató példát, a melly serint Istennec könyörögnéne? Ezek az emberek, a dolognac valóságára nézve, a mennyire ó túlóc lehet emlekezetit-is e' Könyörgésnec el-akarjac vesteni.

Hogy el-végezzem, vedd e'bedben azt-is minémü külömbőség legyen a mi tölunc formáltatott könyörgés kö-

zött,

zött, és az Vrtol adatott Könyörgés között, tudni-illíc, a minémü volt a Sátor között, és annac formája között, mellyet Isten mutatott vala Mofesnec a hegyen. A' forma mennyei volt minden közben verés-nélkül Istentől kébsítettett: a Sator pedig földi volt és emberektül csináltatott. Az Vrtul adatott Könyörgés-is mennyei és Isteni, a mi-énc pedig réb-serint emberi ferénység által való; Mert nintsen mi nálunc a *Lélek* az ó tökéletessége serint; Ez a mi bennunc lévő léleknec alkotmánya mindenkor emberi és tökéletesség nélkül való: de a forma mindenkor Isteni és tökéletes. Nintsen olly értelmes és búzgó kegyes ember a ki az ó Könyörgésében meg nem tántorodhatic, és a ki soc rendeletlenségeg alá nem vettetett. Nem vagyunc ez aránt fogyatkozás nélkül. mindenkor vétunc valamben, avagy némelly dolgoknac el-hagyásában,

F

gyásában,

gyásában, avagy némellyeknek rövidfégeben, némellyeknek pedig unodalmas hősűségábā, avagy a mi gondolatinknac rend-kivül való járásában. De a' *Mi-atyánknak* mondásában bizonyos vagyoc, hogy én nem véthetec abban, hogy jól nem állanéc, hogy valamit el-hadnéc, vagy hogy valami felől kelletenél többet mondanéc, vagy pedig hogy valami haba-hurjaság és rendeletlenleg lenne állásomban. Minec-utánna azért én formáltam könyörgést, a minémű én túlem lehetec; meg-gondolom annac fogyatkozását, és hogy azokat-is helyben állassam, e' végre élec a' *Mi-atyánkal*, mellyet tellyesfégeffen tőkilletesnec lenni bizonyossan tudoc. helytelen és illetlen cselekedésnec módgya-é ez? vagy on-é ebben valami a mellyre képett megkellyen vernűnc e' Könyörgéssel való élést?

7. VE-

7. VEGEZETRE, azt kérdem én azoktul, a kic ez Vrtul vótt Könyörgést immár a palotákból ki-rekeztetéc, s-rés-berint a templóból-is; hogyha a' *Mi-atyánk* nem Könyörgés, hanem csac formája vagy példája a' Könyörgésnec, miért mondgyac hát mégis-el prédikállásoknac előtte, s-miért hadgyac-el a prédikállás után? (a mint már a veres cseréppel-hajazott templomban a dolog történt) hogy nem állanac-meg tántorodás nélkül elkezdettyeknec meg-állatásában? Erre ha azt felelic; 1. hogy nem akarnac hirtelenkedni, hanem lassan lassan így akarjac szokásban hozni; azt kérdem mindgyárt, hát a' *Presbyteriummal* miért hirtelenkedtenec? miért bocsátótac-ki a felől való irást olyan bősöntő, mérges és (soc helyen) rendeken lévő becsülletes embereket gunyoló bóckal? nem próbálhattac job úton és

F 2 módon?

módon? bizony lassan lassan kellett volna azzal bánni, s'ép Istenes atyafiui szeretetből bármazott *Compellatio*kkal, mostani *regimen*ünk-is becsúllásával, s-azonban ennec à fölött tisztességes móddal való *Commedalásokkal*, kéréteckel és indító intéseckel, nem dérdurral, nem masoknac gunyolásával, és magokhoz képest semminec alétásával: bátor à bor jó es kedves izű légyen-is magában, de ha valami dohofság találatic benne, ottan kedvetlen, kelleetlen és bótstelen lében. 2. Ha azt mondgyác, hogy à prédikáció előtt azért mondgyác-el à *Mi-atyánkat*, hogy még-is mindenestül fogva az emberec meg ne botránkozzanac; Ismét azt kérdem; hát à prédikáció után miért hadgyác-el hogy meg-botránkozzanac? akar az elein üllyön az ember az el-sillyedendő hajónac s-akar az útólyán mind egy az. 3. Ha azt mondgyác, hogy azért

csele-

cselekešic ezt előšör; Mert akarjac könyörgéseknecc hibaságát helyben állatni, hasonló-képpen azt kérdem, miért tehát utól-is ugyan ezen végre el nem mondgyác, avagy tókélletteššebb-é az ő útólsó könyörgélec az elsőnél? akar mellyikhez nyullyanac ez három közűl, mindenic, ugy látom markokban šakad. Nem-is látom hogy ezeken kívül illyen cselekedeteknecc más helyeššebb okát adhaššac.

8. Hogy nem jut itt-is eššekben az az erőššség, mellyel à *Presbyterium*nac búkššégesképpen való bé-vételét halálban vitattyác, tudni-illic à keresštyénššégben való közönššéges šokás, és az Helvetiai *Confession*nac állatása? Mert, ha à *Presbyterium*nac bé-vétele azért olyan búkššéges, hogy az más tartományokban šokásban vagyon, és hogy az Helvetiai *Confessio*-is tanit arról; bizony à *Mi-atyánknac el-mondása* annál

F 3

inkáb

inkáb kötelezhet minket, Mert az kőzönféges Bókásban vagyon és vólt eleitől fogván a kerebtyénségben, (nem ugy-mint a *Prebyterium* egy, két tartományban) a mint ám olvasátoc-meg erről amaz régi *Cypriánust*, in *sermone de Oratione Domnica*, ki a többi között így áll: *Micsoda lebet lelkeseb Könyörgés annál, a' melly minékünk a' Christustul adattatott; ugy-mint a' kitül a' Sz. Lélek is ajándékoztatott?* Ismét alább: *Ugy Könyörgjünk azért Szerelmes atyámfiai, a' miképpen tamtott minket Jsten a' mi Mesterünk, &c.*

Agoston Doctor-is azt mondgya *E-pist. 59. Quæst. 5.* állván az Vr Vacso-rajának idején való könyörgésekről, hogy azt minden gyülekezet a *Mi-atyánkal* rekeztette-bé. Nem-is látoc én ebben a' dologban igen sokakat ellenkezni, az egy *Amezius*on kívül, a' kinek erről a' dologrol való hol mi imez
amaz

amaz gézen guz okoskodasit ide fellyeb el-rontóc. Vgy vagyon hogy né-mellyec igazitnac itt az *Altare Damascenum*ra-is, mint-ha ő is edgyezne itt *Amezius*sal; De ha ki egy kicsinnyé fellyeb nyitott be-mel bé-tekint az *Altare Damascenumban*, meg-láthattya, hogy ő ott nem áll semmit a' *Mi-atyánkrol*; mellyet én ugyan ő magából így mutatoc-meg: 1. Mert olyan könyörgésekhez mondgya hogy nem kell magunkat köteleznünc, a' minémüvec az *Agendákban* avagy *Liturgiákban* vagnac; A' *Mi-atyánkat* pedig nem bókác ki-fejezni a' *Liturgiákban*, hanem csak *per et cætera*, a' mint maga-is a' *Praxis pietatis* nac Magyar nyelvre fordítója cselekebic e' meg emlétet könyvben lévő könyörgélec urán. 2. Mert olyan könyörgésekhez mondgya hogy nem kell magunkat köteleznünc, a' minémüvec kel ő egéß tizen három esten-dóc

dóc alatt soha közönséges helyen nem élt. ki hinné pedig hogy eñyi idő alatt vagy egybér à Christuinac parantsolattya berint a' *Mi-atyánkat* el nem mődta volna? 3. Mert az *Altare damascenum* nac *autsora* könyörgésekről szól: (à minéművec külömb külömb féléc szoktac lenni à *Liturgiákban*,) à *Mi-atyánk* pedig csak egy Könyörgés. 4. Mert ennec az ő állatásanac, (tudni-illíc, miért ne kellyen magunkat à szokhoz köteleznűnc) ilyen okát adgya, Mert, ugy-mond, semmi előnkben olly jó módgy ával nem irattathatic, à mellyhez valami ne adattathatnéc, avagy tőkélletesbé nem tétettethetnéc akar kitűl-is, &c: A' *Mi-atyánknak* pedig semit nem teherni, sem tőkélletesbé senki azt nem teheti. 5. Mert ugyan nyilván ki-fejezi az *Altare damascenum* nac berzője mit akar, s-azt mondgya. Nem *tetszik* (ugy-mond) *énnekem*, *hogy az*
Egy-

Egy-bási szolga a' közönséges könyörgésekben az ő eleiben irattatott szokhoz kötelezze önnön magát, ám-bár az ollyan könyörgések tudos és kegyes életű emberek-től formáltattak légyenek-is; Immár pedig à *Mi-atyánk* nem csak valami tudos és kegyes emberről formáltatott, hanem attul, à ki minékűnc bőltséfűgűnc és kentséfűgűnc. 6. Mert ollyan könyörgéseknek s'avaihoz mondgya, hogy magunkat ne kötelezzűc, à minéműveket à Sz. irás meg nem határozott, és à minéművekhez semmi parantsolat által nem köteleztetűnc, à mint lásd-meg *fol. 613. 615, &c.* De a' *Mi-atyánknak* s'avait à Sz. irás meg-határozta, midőn azt mondgya, *Matt. 6.* Ti pedig *igy imátkozzatok: Mi-atyánk, &c:* à *Christus* parantsolattya ismét *igy* kötelez beűnket, *Luc. xi.* Mikor könyörgőtőc *Mondgyátok, Mi-atyánk, &c.* [De ha bintén az *Altare Damascenum* nac
F 5 nac

nac *Autbora Amefius*sal edgyet értene-
is, avagy értet volna-is, (à mint ám à
négy ágú ostor *refutatio*jában-is igazit-
tatunc à 627-dic levélre, à holott mind-
az által nem ez à Kőnyörgés ocsárol-
tatic, hanem ennac nyólczor s-többör
Papistai formán való elős-meg elő ho-
záfa, mint à *Létaniában* à foc Kyrié,ól-
talmaz, tégedet kérunc, tégedet ké-
runc, &c. à miképpen mi e' Kőnyör-
géssel ugy tetzcic hogy nem cseleke-
bunc) még ez nem nagy erőtség vólna
az illyen állandó Kőnyörgéseknek el-
rontására.] Ellenben vetem én itt
*Amefius*nac s-akar kinek-is amaz nagy
értelemmel és ítélettel bíró CALVINUS
JANOST, in *Epistola ad Protectorem Ang-
liae: Lib. Epist. Col. 91* à holott így bõll:
A' mi à kőnyörgéseknek és egyéb egy-bazi
ceremoniaknak formáját illeti, igen javal-
lom, hogy az egy bizonyos legyen, à melly-
túl ne legyen szabad à tanitonak el-távozó-
m az

ni az ó *tisztinek cselekedésében*. Ennac
pedig az ó *sententiájánac* ugyan ott illy
három okát adgya CALVINUS. 1. hogy
igy inkább segéllyúc az együgyűvebbe-
ket. 2. hogy így annyival inkább bi-
zonyosabb legyen minden Ecclésiák-
nac edgyeségec. 3. hogy így meg-
előztetsec némellyeknek az ó bolondsa-
goc, à kic hol mi imez amaz újjétásra
vagyódnac. Es máluitt-is, *Lib. 4. Instit. Cap. 10. § 32.* így bõll: Nagy *szorgal-
matossággal* azon kell lenni, hogy valami
tévelygés bé ne csuszson mászson, Es hog'
edgyik Ecclésia à másikat à külső fenye-
tőknek különözésére nézve meg ne vesse.
Es sôba álbatalos törvényt magunknak itt
ne szabjunk, hanem minden *szokásoknak*
végét és hasznát az Anyaszente-gyhas ép-pü-
letre fordítsuk: melly ha ugy kívánnya,
ne csak valamit meg-változtatni ne enged-
gyünk, de semmit élébbeni *szokásunkban*
el-fordítani el ne szenvedgyünk. Bé-
reke-

rekeftem azért eddig való bebedemet, s-azt mondom, hogy kell minékünc mondanunc e' Könyörgéft. 1. Mert à Chr: jés^{us} ó maga adta ezt à mi bájunkban. 2. Mert ez, minden egyéb Könyörgéseknek summája. 3. Mert ez igazgató forma, és mint egy vezérlő csillag, melly minket Istenhez vezet. 4. Mert ezzel állattyuc helyre azokat à fogyatkozásokat, mellyec vadnac minden mi egyéb könyörgésinkben. 5. Mert ez közönféges minden emberekre, dolgokra, időkre és helyekre nézve. Ez olly Könyörgés mellyel minden è világon lévő Ecclesiác élne. Es ez nagy vigasztalásomra vagyon nékem, hogy résem vagyon nékem-is abban à nagy sokaságban. Olly Könyörgés továbbá ez, mellyel én élhetec mind à békefégnec s-mind à háboruságnac idején; bódlog és bódogtalan állapotomban; egészséges koromban

ban és betégségemben; életemben és halalomban; Iffiuságomban és vénségemben; gazdag és begény-korombá; Királyi és juháfi állapotomban-is, &c. &c.

Avagy nem csuda dolog-é ez, hogy à Christus jesusnac bava mi általunc gyanuságban jöttene? ha à mi régi Atyáinc, (à kic olly sokat bvenvedtene à babság mellet, à melly babság alatt è Könyörgéft mi meg-érthető nyelven mondhatnóc, Es à kic olly nagy borsalmatósággal tanétottac minket e' végre, hogy lenne e' Könyörgés mindenkor minékünc bánkban,) ha mondom, azoc ma az ó koporlójokból feltamadnánac, és meg-látnac, hogy mi e' Könyörgéft feledékenységben igyekezzúc bocsátani; micsoda nagy gyalázzal nem borétánánac-el minket? De à mi nagyobb, ó maga-is à Christus jesus à ki minékünc ezt el-mondani parantsolta?

rantsolta? Kinec akarſt itt engedni, à
 Chriusnak-é, à ki ezt parantsolta; avagy
 pedig azoknac à kic ellenkezôt igye-
 kezne néked parantsolni? Ne félye-
 tec kérlec ne félyetec mondani à Chri-
 stusnac ſavait; Mert ô javallya azo-
 kat és el-is fogadgya ti túletec, mivel ô
 maga tanétott titeteket azokra. Vi-
 félyetec azokat mindenkor à ti ſivei-
 tekben és ſájatokban. Es, kénſeritlec
 én titeket atyámfiái à JESUS Christusnac
 az ô méltóságára, és az ô Sz. igéjéne
 becsülletire, továbbá az ô ſerelmére,
 mellyet meg-mutatott mi hozzánk e'
 Könyörgésre való tanításában, és vé-
 gezetre az ô Anyaſentegyházának bé-
 keſségére és örömére; ne engedgyetec
 ſenkinéc el-ragadni ti túletec e' drága
 Gyémántot, melly ti néktec adattatott
 az Iſten Fia által. Es az Vr, az ô irgal-
 maſſagából engedgye, hogy mi egyen-
 lő ſó-

lő ſóval meheſſünc mindenkoron a'
 MI-ATYANK eleibe, ki a' mennyekben
 vagyon; Mert ôvé az orſzág, az hara-
 lom és a' dicsőſég, mind örök-
 kón örökké, AMEN!

Actorum 5. v. 38.

Hadgyatok békét az emberek-
 nek, mert ha emberektől vagyon è
 tanáts és dolog, ſemmivé lészén.

A' KEJ

tudom-is) hogy ezek-is ha csak közönséges disputatio-
nac avagy vitélkedésnek alkalmatosságával fordulnanc
elő. semmi erjenc nem lenne, Mert amaz 1641. esz. end-
ül fogván egy néhány id.ig, és újjobban 1649. dic. esz.
rendűül fogva mind eddig, soz szép tudományokat töve-
stül ki-tépő, és a Philosophiát a bot-köfele ki. kergető
nagy Scholarchatul az ő menydörgő szabásu és senkivel
semmit nem gondolo savai által, régi jó szokása szerint csak
el-gázolatnának hasonlatlanul, es nagy meg. utálva csak a
meg-zavarodot Sáros-patakban tapodtatnanc. Nem
szólloc a többirdl, a ki a kisebb czegér alatt kellemet-
seb bort árulnac, és, a ki a kisebbet igy-nec, s azonban
töbire mennec. De amazon sántén rajta esic ama' mondás:
Sokat igér meg nem adgya bizonynal
el-hidgyed, &c. De talám nem vededd eszedben
kicsodárol szolloc? im meg-jelentem: Szolloc amaz nyelv-
vel szent egyűg yűséget forgato, de cselekedeti vel magán
valóban csak kevélynec mutato emberről; szolloc az mi-
napiban magánac Professori titulust nevezetet usurpa-
lo atyafiról, ki netn szenvedhetvén [az irégység miatt,
melly igen benne lakozic.] hogy némelly fia korácsu amaz
bíres Lejdaí academiában nagy pompával Doctorságra
Koronáztatott, edgy szer s-mind ő-is nem akarván bárráb
maradni, ottan hamar azt kezdé maga felől írni; hogy
S.S. Theolog: Professor. az honnét immár az begyec
alatt lévő Deác atyafiác illyen játékos distinctio for-
máltae: tudni-illie, Professornak mandattatic valaki-
vel Coronativé ut TOVPEUS, vel usurpativé ut alio
kinec nevéit tisztességnek okáért nem emlühetem; Oh
ambitio,

ambitio, ambitio, bezzeg sokra szoktat vinni az em-
bereket! szolloc továbbá arról, a ki a pietással, kegyes é-
lettel másoc felett pipukdic, s azomban rakva szíve dr-
dögi meg-engeszteltetellen gyűlötséggel és haraggal,
mellyet sen tani nem csak a kive meg-haraguit, hanem anac
még maradéc atyafian-is. Szolloc arról a ki az ő nálánál
sokkal tudosb, becsültesb, meszszébre ki-terpett jó birü
nevü, és mind Scholában s-mind az Ecclesiában basznosb
Kereštyén atyafiánac halálán kéze ő szíve tévéésével szo-
kott örvendezni, még pedig nagy méltóságos asztralm:
Szolloc ajrol még-is, a ki csak nem régen-is szabados nyelv-
vét meg-eresztvén, midön egy felebarátynac (ki ma-
gam vagyoc) neve becsültes szemllyec előtt tisztessé-
ges, sőt ugyan szentséges dologban, sen forogna; a mint
előle lehetett valóbá le-csepülte és gyalázta, akarván ez a-
rant-is ártalmas mérgét meszszördöl-is ki-önteni, és a-
vagy csak igy is azok előtt, ki az ő felebarátját kicsiny
bíreiskéjében ismertéc. unadalomban hozni. Hibeid hogy
nem tudta avagy nem ol-asta volé még ő amaz Agoston
réguláját. lib. 3. contra liceras Petilian Cap. 7. Quis-
quis volens detrahit famæ meæ, nolens addit mer-
cedi meæ. az az; a' ki akarattya szerint kisebbit engem
az én híremben, ugyan azon akarattya ellen öregbit az
én jutalmamat: Nem veszi észében hogy az ő felebarát-
tyánac jó hire naprol napra fel-felé nevekedic, az övé pe-
dig régen alá felé nődön nőv. Sőt többire el-is fog yott
már, noha kételenségből becsültesic még valamennyire né-
mellyekiül. Szolloc végezete amaz Helicon sörrásira soz
felől fied Musakat szomjuhon bocáto, és az híres Eperjre
meszszűnne-is el-jőrd szép iffiúságot üress kosárokkal

vissza ereztő THOLNAI JANOSROL, ki igével Minden, cselekedettel Semmi, szájjal Szent, szível Fent, ki az iffiúság nyakán csak erővel tartatik, kinec onnan való el-menését nem kevesebbé obajtya a szép iffiú sereg, mint HAMZA az ő meg-únt turok lován való előbb adbas zását. Ne csudáld hogy ezeket illy fojtó szöccel látatom írni, Mert én-is gyarlo indulatokkal biro ember vagyok, s-nebezem szenvedberem becsülleteskémnecc moiskoltatását; annyival inkább pedig, mivel a Sz. irás szerint-is minzen embernecc drágáb jofszága jo bivenél nevénél, Prov. 22. v. 1. Ez azért valami rész szerint legyen költsön helyében.

Utólszor; ezért-is fordítottam-meg ez irásotskáat, hogy vegyél-el valunc némellyec az ő nehezteléseket, mellyet szenvedünc a presbyteriale regimennecc bé nem vétele miatt, és lássác-meg hogy igaz az, a mitül mi ez alatt a presbyterium alatt felünc, tudni. illic, hogy noba a regiment forgattyác, de vagyon más-is begyekben; Illyen az Sz. Könyvdrögó imádságnac fellyebb meg-irt okockal való ocsárlása; Illyen a Magy. nótákon lévő Soltároc énekülésére való halgatás, és ajakaknac bé-gombolása, a Franciaai nótákra pedig szemünknecc a templum bitorattatya-ra való merefszítés; Illyen az Ur-Vacsorájánao-ki-szólgáltatásakor való bé-vett rend-tartásnac és ceremóniák-nac bontogatása; Illye az Helvetiai Confessiohan javaltatott Innepeknecc marczongása; Lásd-meg Confessiohe Helv: Cap. 24. §. praeterca, &c: Ezecc ugy tecczic énnékem hogy nem illetic, a presbyteriale regimennecc valóságát. Nem kell hát kárboxatni mindgyárt azokat, a kic ebben ellenkeznecc, mert nem ok-nélkül cselekeszic

ezt

ezt a mint ládd: annyival inkább nem kell pedig ezt cselekedni, mivel ez, az idvezü: tudománynac és a Keresztényeni bitnecc fundamentomos és szükséges ágazatira nem-is tartozic, és igy ritus inkább hogy sem religio, a mint maga-is meg-vallya ezt a kissébbic presbyteres könyv; 1. Mikor folio 15, azt mondgya hogy é nélkül az Ecclesia olyyan, mint az ember a kéz és láb nélkül; az ember pedig keze és lábai nélkül-is testből és lélekből álló egész ember (ha testében fog yarkozás vagyon-is) és minden emberi cselekedetekre alkalmas, noba nem minden cselekedetekre, a mellyec az emberül lehetnecc. Actiones hominis & actiones humanae differunt apud Philosophos. 2. Mikor ugyan ott azt mondgya, hogy meg-lehet afféld é nélkül az Idveség. Ugy vagyon, hogy nem egy átallyában szöll igy, hanem meg-külbözdöztetéssel, s-azt mondgya: Jól s-ugy a mint Isten az ő igéjében kívánja bizony nem lehet: az az, meg-lehet ugyan mind az Ecclesia s-mind az idvestég valami rozsuzul s-a mint Isten az ő igéjében nem kívánja, de jól, és ugy a mint kívánja, nem lehet: Csak ezt sem ballottam vala még, hogy az Idvestég rozsuzul-is meg-lehesse! hogy pedig é legyen a szükségesképpen való követekezés ebből tecczic-meg; Mert egyébe aránt, mi szükség volna az illyen egy átallyában és minden ha nélkül való kérdésre, meg-határozozó és külbözdözted s-kerülő szöccel felelni? hiszem meg-érné ember ezt egy Nem lehet: Hogy pedig azt módgyác hogy ez Vallásunknac egyic része; Nem igen nagy erősség az; Mert az Confessiohan nem csak a bitnecc szükséges ágazati szöccac meg-irattani, hanem a külső rend-tartásoknac módgya-

G 3

101 az

is, azaz, a ritusoc és Ceremoniák-is; amazoc emléttet-
 nec a' Confessiokban ut partes essentielles; ezec pedig
 avagy mint partes integrantes, avagy inkább ut ad-
 juncta: Továbbá, hog y ugyan nevezet. szerint ezzel a-
 kannac el-nyomni bennünket, hog y ez az Helvetiai Con-
 fessioban vagyon, mellync minden Keresztény Doctorec,
 s. a mi Országunkban birtákon lévő tanítóink-is subscri-
 balta nac; Könyü erre-is a válasz. Mert a' mint azoc
 subscribalhattac, ugy mi-is ma subscribalhatunc. s a-
 laja. is irunc affolot ebben a dologban. is az Helvetiai Con-
 fessionac. de illy megkülömböztetéssel, tudni illic per
 modum approbationis, non per modum necessa-
 rix imitationis, azaz, javallás. képpen, nem szüksé-
 szerint való követés. képpen, hog y pedig ez a' kerü egy
 mással edgyütt megálbasón, maga tanét erre is az Hel-
 vetiai Confessio Cap. 7. Mikor a' többi közzött így szól:
 Nulla religio eodem ritus custodit, etiam si ean-
 dem de illis doctrinam amplectatur. De én ezt
 tovább most nem üzöm, hanem csak erre intec tégedet
 Kegyer Olvasó, hog y ez fordításotkával ély elméd nec
 mind élesítésére. s mind (ha lehet) megcsendítésére.
 Engemet pedig ennac ne Authoranac, hanem auctora-
 nac avagy inkább csak fordítójánac ismérj lenni.

Anno. D. 1653.

Közönséges éppületedet

kivánó atyádfia: ~

ML. ACADEMIA
 KÖNYVTARA

THEODULUS ANAXIUS.

Phil.

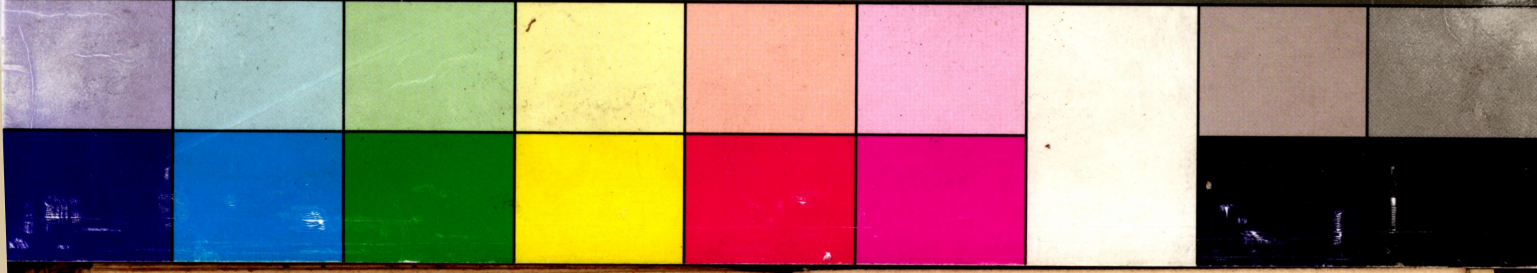
inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

62

A' Keresztény Olvasóhoz.

és, az az, a ritusoc és Ceremoniák- is; amazoc emléttet-
 nec a' Confessiokban ut partes essentielles; ezec pedig
 avagy mint partes integrantes, avagy inkább ut ad-
 juncta: Továbbá, hog y ugyan nevezet. szerint ezzel a-
 karnac el-nyomni bennünket, hog y ez az Helvetiai Con-
 fessióban vagyon, mellyec minden Keresztény Doctoroc,
 s a mi Országunkban bünköm lévö tanitónk. is subscri-
 baltanac; Könyü erre. is a válasz. Mert a' mint azoc
 subscribalhattac, ug y mi. is ma subscribalhatunc. s a-
 laja. is irunc afflot ebben a' dologban. is az Helvetiai Con-
 fessionac, de illy megkülömböztetéssel, tudni illic per
 modum approbationis, non per modum necessa-
 riæ imitationis, az az, javallás- képpen, nem szükség
 szerint való követés képpen, hog y pedig ez a' kezdö egy
 mással edgyütt meg-álbasson, maga tanét erre is az Hel-
 vetiai Confessio Cap. 7. Mikor a' többi között így söt:
 Nulla religio eisdem ritus custodit, etiam si ean-
 dem de illis doctrinam amplectatur. De én ezt
 tovább most nem üzöm, hanem csak erre intlec tégede
 Kegyes Olvaso, hog y ez fordító sotskával ély elméd nec
 mind életítésére s mind (ha lehet) megcsendítésére.
 Engemet pedig en nec ne Authoranac, hanem auctora-
 nac avagy inkább csak fordítójánac ismérj lenni.

Anno. D. 1653.

Köszönléges éppületedet

kivánó atyádfia:)

ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

THEODULUS ANAXIUS.

Phil.

